

SEANCES DU LUNDI 20 MAI 1985
VERGADERINGEN VAN MAANDAG 20 MEI 1985ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU SOIR
AVONDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1985.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1984.

Interpellation jointe de Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures, sur « l'attitude de la Belgique dans le différend qui oppose les Etats-Unis au Nicaragua ».

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: MM. Trussart, Coppens, Mme Van Puymbroeck (*interpellation*), M. Geldolf, M. Tindemans, ministre des Relations extérieures, p. 2594.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 2607.

Le gouvernement. — Projet de loi modifiant l'article 93bis de la loi communale.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 2607.

M. Weckx. — Proposition de loi réformant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1984-1985
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1984-1985

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1985.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1984.

Toegevoegde interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, over « de houding die België aanneemt in het geschil tussen de Verenigde Staten en Nicaragua ».

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heren Trussart, Coppens, mevrouw Van Puymbroeck (*interpellatie*), de heer Geldolf, de heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 2594.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2607.

De regering. — Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 93bis van de gemeentewet.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2607.

De heer Weckx. — Voorstel van wet tot hervorming van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 2607.

Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures, sur « l'attitude de la Belgique dans le différend qui oppose les Etats-Unis au Nicaragua ».

M. P. Peeters au ministre des Relations extérieures, sur « le lâche assassinat d'un missionnaire belge à Cali en Colombie le 10 avril 1985 ».

M. J. Peetermans à M. Bertouille, ministre de l'Education nationale, sur « les nouvelles discriminations en matière d'enseignement dans la Région bruxelloise ».

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 2607.

Mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, over « de houding die België aanneemt in het geschil tussen de Verenigde Staten en Nicaragua ».

De heer P. Peeters tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, over « het laffe neerschieten van een Belgisch missionaris in Cali in Colombia op 10 april 1985 ».

De heer J. Peetermans tot de heer Bertouille, minister van Onderwijs, over « de nieuwe discriminaties inzake onderwijs in het Brussels Gewest ».

PRESIDENCE DE M. KEVERS, VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER KEVERS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 19 h 15 m.
De vergadering wordt geopend te 19 u. 15 m.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1985

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE MME VAN PUYMBROECK AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR « L'ATTITUDE DE LA BELGIQUE DANS LE DIFFEREND QUI OPPOSE LES ETATS-UNIS AU NICARAGUA »

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN MEVROUW VAN PUYMBROECK TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER « DE HOUDING DIE BELGIE AANNEEMT IN HET GESCHIL TUSSEN DE VERENIGDE STATEN EN NICARAGUA »

M. le Président. — Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement, à laquelle est jointe l'interpellation de Mme Van Puymbroeck.

Wij hervatten de algemene bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, waaraan de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck is toegevoegd.

La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, dans certains domaines, il est souvent difficile de conserver, au cours de nos exposés, la sérénité et l'objectivité nécessaires.

Le domaine de la politique étrangère est bien un de ceux-là. Pas plus que les autres, je ne suis construit en acier inoxydable, et il m'arrive dès lors de me laisser influencer par des éléments passionnels.

Au cours de l'intervention qui va suivre, je vais donc m'efforcer de garder le détachement suffisant. Au cas où je n'y arriverais pas tout à fait, je tiens à préciser, afin que les choses soient claires, que je pars de l'hypothèse que vous êtes, monsieur le ministre, une personne honnête et convaincue de ce qu'elle avance. De votre côté, vous voudrez bien admettre la même chose à mon égard et considérer — c'est essentiel — que je n'ai aucune attirance particulière pour la doctrine marxiste-léniniste et, bien plus, que je ressens une profonde répulsion envers les régimes totalitaires qu'elle génère. Comment un écologiste pourrait-il d'ailleurs réagir autrement ?

Pour paraphraser une ligne de votre document *Une politique étrangère au service de la paix, de la sécurité et du désarmement*, sur lequel je reviendrai tout à l'heure, je dirai qu'ici nous bénéficions de la liberté d'expression et que nous pouvons en user sans craindre l'anathème.

Cela dit, j'en viens, en premier lieu, à aborder quelques aspects de la politique internationale qui ont été soulevés lors de la discussion en commission.

C'est vrai, monsieur le ministre, et je le regrette autant que vous, que les Belges savent trop peu de chose sur les affaires étrangères, particulièrement sur le travail de nos représentants dans les organismes

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 2607.

Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures, sur « l'attitude de la Belgique dans le différend qui oppose les États-Unis au Nicaragua ».

M. P. Peeters au ministre des Relations extérieures, sur « le lâche assassinat d'un missionnaire belge à Cali en Colombie le 10 avril 1985 ».

M. J. Peetermans à M. Bertouille, ministre de l'Éducation nationale, sur « les nouvelles discriminations en matière d'enseignement dans la Région bruxelloise ».

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 2607.

Mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, over « de houding die België aanneemt in het geschil tussen de Verenigde Staten en Nicaragua ».

De heer P. Peeters tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, over « het laffe neerschieten van een Belgisch missionaris in Cali in Colombia op 10 april 1985 ».

De heer J. Peetermans tot de heer Bertouille, minister van Onderwijs, over « de nieuwe discriminaties inzake onderwijs in het Brussels Gewest ».

PRESIDENCE DE M. KEVERS, VICE-PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER KEVERS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 19 h 15 m.

De vergadering wordt geopend te 19 u. 15 m.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1985

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1984

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE MME VAN PUYMBROECK AU MINISTRE DES RELATIONS EXTÉRIEURES SUR « L'ATTITUDE DE LA BELGIQUE DANS LE DIFFÉREND QUI OPPOSE LES ÉTATS-UNIS AU NICARAGUA »

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN MEVROUW VAN PUYMBROECK TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER « DE HOUDING DIE BELGIË AANNEEMT IN HET GESCHIL TUSSEN DE VERENIGDE STATEN EN NICARAGUA »

M. le Président. — Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement, à laquelle est jointe l'interpellation de Mme Van Puymbroeck.

Wij hervatten de algemene bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, waaraan de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck is toegevoegd.

La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, dans certains domaines, il est souvent difficile de conserver, au cours de nos exposés, la sérénité et l'objectivité nécessaires.

Le domaine de la politique étrangère est bien un de ceux-là. Pas plus que les autres, je ne suis construit en acier inoxydable, et il m'arrive dès lors de me laisser influencer par des éléments passionnels.

Au cours de l'intervention qui va suivre, je vais donc m'efforcer de garder le détachement suffisant. Au cas où je n'y arriverais pas tout à fait, je tiens à préciser, afin que les choses soient claires, que je pars de l'hypothèse que vous êtes, monsieur le ministre, une personne honnête et convaincue de ce qu'elle avance. De votre côté, vous voudrez bien admettre la même chose à mon égard et considérer — c'est essentiel — que je n'ai aucune attirance particulière pour la doctrine marxiste-léniniste et, bien plus, que je ressens une profonde répulsion envers les régimes totalitaires qu'elle génère. Comment un écologiste pourrait-il d'ailleurs réagir autrement ?

Pour paraphraser une ligne de votre document *Une politique étrangère au service de la paix, de la sécurité et du désarmement*, sur lequel je reviendrai tout à l'heure, je dirai qu'ici nous bénéficions de la liberté d'expression et que nous pouvons en user sans craindre l'anathème.

Cela dit, j'en viens, en premier lieu, à aborder quelques aspects de la politique internationale qui ont été soulevés lors de la discussion en commission.

C'est vrai, monsieur le ministre, et je le regrette autant que vous, que les Belges savent trop peu de chose sur les affaires étrangères, particulièrement sur le travail de nos représentants dans les organismes

internationaux et qu'ils ont témoigné, jusqu'il y a peu, d'un grand manque d'intérêt pour les questions internationales. Mais à qui la faute ?

Tous les gouvernements qui se sont succédé ont toujours été très discrets en la matière, ne laissant filtrer qu'un minimum de renseignements. Ils ont pratiqué une politique étrangère à huis clos, l'abandonnant aux bons soins de quelques spécialistes ou prétendus tels.

Il n'est guère contestable que le souci d'informer est meilleur aujourd'hui et que vous y êtes pour une large part. De plus, on ne peut nier que cette démarche nouvelle découle de la pression exercée depuis quelques années par toute une série de groupes et d'associations qui s'efforcent de faire prendre conscience aux gens de divers problèmes, notamment ceux liés au tiers monde et à la sécurité extérieure.

En ce qui concerne la dernière assemblée des Nations Unies, chacun se réjouit de constater que la Belgique a contribué activement à l'adoption de la déclaration sur les tortures et de la déclaration sur la situation économique en Afrique. Qu'enfin, pour ce continent — et cela devrait être admis partout dans le monde —, pour la plupart des pays pauvres, on envisage de se baser sur les besoins et les possibilités des agriculteurs plutôt que sur des projets de grande envergure imposés par des instances supérieures montre que les choses peuvent changer dès l'instant où les pays riches veulent bien mettre au second plan leur intérêt économique immédiat.

On parle beaucoup de l'endettement fantastique du tiers monde, mais très peu de l'endettement tout aussi fantastique des Etats-Unis envers lesquels cependant ni la Banque mondiale ni le FMI ne prennent de mesures contraignantes. Et pourtant, l'accroissement vertigineux de la dette des Etats-Unis pourrait entraîner une situation mondiale catastrophique, beaucoup plus sûrement que ne le fait celle des pays pauvres.

Une autre point, qui a, semble-t-il, été abordé lors de cette dernière session est celui d'une approche régionale de la question des droits de l'homme.

J'aimerais, monsieur le ministre, en savoir davantage à ce sujet. S'il est une question qui apparaît comme étant universelle, c'est bien celle-là. Alors, quelles sont les raisons qui postulent en faveur d'une approche plus restreinte ? Est-ce à dire qu'on va admettre un respect des droits de l'homme à la carte, en fonction de considérations politiques ?

Au niveau de la CEE, vous signalez, monsieur le ministre, que le Conseil européen de Bruxelles a mis fin à l'existence du comité pour les questions institutionnelles, dit comité Dooge.

D'une part, quels sont les motifs de cet arrêt, alors que, de toute évidence, l'approfondissement des thèmes traités par ce comité et surtout leur mise en œuvre paraissent être indispensables, au plus tôt, en vue de la poursuite de l'intégration européenne ?

D'autre part, quelle est la suite qui va être donnée au rapport du comité Adonnino sur l'Europe des citoyens ?

A propos de la situation au Proche-Orient, on ne peut qu'être satisfait de l'intérêt suivi apporté par notre ministre des Relations extérieures aux négociations en cours en vue de la reconnaissance des droits du peuple palestinien.

Moi aussi, j'espère qu'elles seront couronnées de succès. Mais elles ne le seront sûrement que si les grandes puissances le veulent fermement. En l'occurrence, ni les Etats-Unis, ni l'URSS ne peuvent rester en dehors du règlement. Je suis certain que M. le ministre en est conscient et qu'il agit, dans la mesure de ses possibilités, pour qu'il en soit ainsi.

Il est bien vrai qu'on nous rebat les oreilles depuis plus de trente ans avec ce problème palestinien et que chacun a donc tendance à laisser tomber les bras. Et pourtant, j'en suis convaincu, aucune pacification durable ne pourra être obtenue au Proche-Orient tant qu'une solution juste ne sera pas intervenue en faveur des Palestiniens, tant que ceux-ci seront repoussés de partout comme des chiens errants.

Monsieur le ministre, j'ai eu l'occasion, fin mars, de faire un séjour au Liban, dans le cadre de l'association parlementaire pour la coopération euro-arabe et à l'invitation du Parlement libanais.

Les multiples entretiens que nous avons eus avec des personnalités appartenant à toutes les tendances m'ont en tout cas démontré combien la situation est complexe, les interférences multiples et les actes de provocation divers.

Il est certain, de toute façon, que l'existence, au Liban, d'une forte communauté palestinienne chassée de ses terres a été et reste un élément de tension important.

Il faut aussi constater que la présence israélienne au Liban, directement par ses troupes d'occupation qui ont une attitude brutale à l'égard des

civils libanais et indirectement par ses agents provocateurs, ne permet pas de résoudre les conflits dans cette région.

Si l'on veut que s'ouvre un dialogue euro-arabe fructueux, il est indispensable que la Belgique et, bien entendu, la CEE fassent des efforts constants pour établir la paix au Proche-Orient.

Vous avez annoncé à la commission que vous deviez accomplir un voyage en Jordanie, qui devait débiter le 1^{er} mai. Je n'ai pas entendu, au cours de l'exposé que vous avez fait en début de séance, que vous fourniriez des données supplémentaires sur la situation que je viens d'évoquer, principalement à propos de l'accord conclu entre le roi Hussein et M. Arafat.

Pourriez-vous, monsieur le ministre, préciser où en est cet accord ?

J'ai pu remarquer, au Liban, que la prolifération invraisemblable des armes pose un grave problème en soi. Des groupes armés des différentes factions se promènent partout, souvent constitués de très jeunes gens, prenant le pas sur les forces de police et l'armée régulière.

A propos des armes, j'aimerais, monsieur le ministre, recevoir quelques explications.

Vous affirmez que, lors de l'examen de l'opportunité politique de vente d'armes, il est tenu compte d'une série de principes dont celui-ci : le refus de fournir des armes à un pays impliqué dans un conflit interne ou externe. Alors, comment se fait-il que j'aie vu des fusils mitrailleurs de marque FN dans les mains de miliciens au Liban ou d'autres qui avaient été pris à des « contras » au Nicaragua ? D'après certaines déclarations, on trouverait encore des armes fabriquées à la FN en Iran, au Salvador, en Afrique du Sud, et j'en passe. Apparemment, le contrôle des exportations de nos armes est une véritable passoire. Mais peu importe, sans doute, si notre balance commerciale est favorable ! L'argent n'a jamais eu d'odeur.

Monsieur le ministre, je vais émettre maintenant quelques considérations sur votre document intitulé *Une politique étrangère au service de la paix, de la sécurité et du désarmement*, qui vient de nous être transmis. Une critique plus approfondie devra en être faite ultérieurement.

L'impression générale que je retire à la lecture de ce document est que vous n'avez pu ou voulu éviter de tomber dans une vision manichéenne, et donc simplificatrice, des rapports existant entre les Etats et les hommes de notre planète.

Si l'on peut admettre les remarques répétées que vous formulez à l'encontre du régime soviétique, on ne peut accepter de voir gommées entièrement les erreurs de la politique étrangère des Etats-Unis, au demeurant la plus stupide qui ait été pratiquée depuis longtemps.

On pourrait citer des dizaines de phrases qui montrent quel type de démarche intellectuelle a présidé à l'élaboration de ce texte. Je m'en garderai car ce serait vraiment trop long.

Monsieur le ministre, votre dévouement — vous le voyez, j'essaie de ne pas être excessif — à la cause des Etats-Unis et de l'Otan, vous a obscurci l'esprit au point de vous amener à fournir une information fort incomplète. C'est bien dommage.

Mais est-ce encore de l'aveuglement lorsque vous parlez, par exemple, du Nicaragua ou des alternatives au surarmement et à la défense militaire ?

Je suis profondément choqué lorsque vous dites, à la page 33 dudit document, que la révolution au Nicaragua est le résultat d'une campagne lancée, directement ou avec l'aide de pays satellites, par l'Union soviétique.

Vous avez déclaré plusieurs fois que vous êtes bien informé sur le Nicaragua et que vous avez rencontré souvent des personnalités de ce pays et des pays voisins. Je doute toutefois que vous ayez discuté avec des personnalités de toutes les tendances. En tout cas, je vous suggère d'aller converser au plus tôt sur le terrain avec des gens du peuple, des paysans, des prêtres des campagnes. Je l'ai fait et c'est vraiment très instructif.

Ma collègue Mme Van Puymbroeck devant intervenir plus longuement à propos de la situation en Amérique centrale, je ne dirai donc rien de plus là-dessus.

Pour ce qui concerne la non-violence et la résistance civile, vous n'y consacrez que quelques lignes aux pages 35, 56 et 58. Vous balayez d'un revers de la main toutes les initiatives allant dans ce sens. Elles sont honorables, dites-vous, mais inopérantes, voire dangereuses.

Vocation pour chaque individu, idéal pour chaque société, la non-violence ne peut être acceptée par les responsables politiques, ajoutez-vous.

Vos propos prouvent, monsieur le ministre, que vous ne connaissez pas bien ce qu'est la non-violence active et quelles en sont toutes les implications. Alors que la réponse violente à l'action violente montre indéniablement son échec, et cela depuis des milliers d'années, nos sociétés s'obstinent à la considérer comme seule valable.

Pour nous, la non-violence active est la vraie réponse et la seule solution pour désamorcer les conflits et bloquer la course folle au surarmement et à l'armement tout court. Nous ne demandons pour l'instant que les moyens pour le prouver. C'est là, la véritable recherche d'une réelle « sécurité commune ».

Dans vos conclusions générales, vous dites que la place de notre petit pays dans le contexte contemporain nous a sensibilisés à la coopérations et au dialogue internationaux qui nous permettent de faire entendre notre voix dans le concert des nations. Sur ce point, je suis bien d'accord. Par contre, je ne puis vous suivre lorsque vous affirmez que cette voix ne sera entendue que si elle est clamée dans les trompettes des Etats-Unis et de l'Otan.

Permettez-moi d'en douter, monsieur le ministre. Je crois, au contraire, que l'importance de notre poids serait bien plus grande et la crédibilité de nos actions de politique étrangère beaucoup plus ressentie si nous pratiquions une politique active de non-alignement.

Comme vous le déclarez justement, il n'est plus possible aujourd'hui de vivre dans l'isolement et de se contenter d'un neutralisme béat. La méthode que vous choisissez pour en sortir est pour nous suicidaire.

Pour conclure, je vous renvoie, monsieur le ministre, à la fin de votre document et vous prie instamment de ne pas oublier que les relations internationales ont l'être humain comme point de départ et aussi comme objectif. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Coppens.

De heer Coppens. — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van het ontwerp van wet houdende begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1985, meer bepaald met betrekking tot de kredieten inzake Buitenlandse Zaken, wil ik eerst de heer Uyttendaele van harte feliciteren met zijn objectief verslag.

Ik wil deze materie benaderen in de ruimst mogelijke zin en me zeker niet vastbinden aan één of ander deelaspect ervan. Losse bedenkingen zullen dan ook een middel zijn om een groot deel van de buitenlandse politiek te benaderen.

Wanneer we nu met de deur in huis vallen, dan kan men het eerste probleem, net als alle andere trouwens, zowel positief als negatief benaderen. Ik zal proberen de middenweg te bewandelen. Bij het uitstippelen van de weg naar vrede en ontwikkeling bestaat er geen redelijk alternatief voor de ontspanningspolitiek, tenzij een algemene vernietiging. Het buitenlands beleid van België moet worden gebouwd op een actieve politiek, gericht op ontspanning, vrede en ontwikkeling. Confrontatiebeleid moet worden vervangen door dialoog en samenwerking.

In de Oost-Westbetrekkingen bijvoorbeeld, moeten dialoog en onderhandelingen de plaats innemen van de bewapeningswedloop tussen de grootmachten. De Europese landen, in Oost en West, dreigen immers gijzelaars te worden en te blijven van dit beleid. Daarnaast kondigt zich een gevaarlijke en kostelijke bewapeningsronde aan in de ruimte. Het zogenaamde *star wars*-initiatief zal niet enkel grote hoeveelheden middelen opslorpen die voor andere doelen kunnen worden aangewend, maar bovendien brengt het de bewapeningsescalatie op een ongezien niveau.

Vrede en veiligheid zal er echter slechts komen als ook de ontwikkelingslanden een volwaardige plaats in de wereld innemen. Gelijktijdig met een nieuwe benadering van de Oost-Westbetrekkingen, hecht de SP veel belang aan de Noord-Zuiddialoog. Nieuwe impulsen en andere voorwaarden dan in het verleden moeten een nieuwe internationale economische vrede dichterbij brengen. Er is al bij al maar één wereld. Het geïndustrialiseerde Noorden en het onderontwikkelde Zuiden hebben meer gemeen dan deze geografische band.

De snelle groei en ontwikkeling van militaire arsenalen heeft Noord en Zuid dichter bij elkaar gebracht. Regionale spanningen en lokale conflicten kunnen, veel meer dan vroeger, snel een wereldwijd karakter aannemen en het voortbestaan van de hele mensheid in gevaar brengen.

De ontwikkeling van de wereldeconomie heeft Noord en Zuid economisch van elkaar afhankelijk gemaakt. Vele problemen en belangen zijn nu gemeenschappelijk voor Noord en Zuid: energie, monetaire crisis, uitputting van grondstoffen, exploitatie van de zeebodem, internationale

handel, ecologisch evenwicht. Deze gemeenschappelijke uitdagingen kunnen enkel met gemeenschappelijke oplossingen worden beantwoord. Het moet duidelijk zijn dat het Noorden pas uit zijn crisis zal geraken, als het Zuiden uit zijn onderontwikkeling losraakt.

Deze gemeenschappelijke opgave vereist stabiliteit. Maar die zal er slechts komen als de basisbehoeften in de derde wereld bevredigd zijn en de fundamentele mensenrechten er gerespecteerd worden.

De huidige internationale ontwikkelingen zijn nochtans weinig hoopgevend: aanhoudende ondervoeding, honger en werkloosheid, stagnatie op wereldschaal, internationale monetaire onrust, stijgende schuldenlast. Het antwoord van de internationale gemeenschap is momenteel ontoereikend en verplicht elk land ertoe te onderzoeken wat het bilateraal of regionaal kan realiseren.

Gemeenschappelijke belangen vormen een onvoldoende basis voor noodzakelijke veranderingen. Samen met andere Europese landen moet ook België een specifiek beleid uitstippelen. Dit houdt in dat België zijn aangegane verbintenissen ten opzichte van de ontwikkelingslanden nakomt — bijvoorbeeld officiële ontwikkelingssamenwerking ten belope van 0,7 pct. van het BNP — en er bij zijn Europese partners op aandringt hetzelfde te doen.

Verder houdt zulk een beleid in dat concrete stappen worden gedaan op bilateraal vlak en dat initiatieven worden genomen en gesteund op Europees en internationaal vlak om een nieuwe internationale economische orde te bevorderen. Een nieuwe internationale economische orde is niet alleen de voorwaarde die de derde-wereldlanden moet toelaten hun eigen ontwikkeling te realiseren; ze is ook noodzakelijk voor de herleving van de wereldeconomie.

In het kader van de nieuwe internationale economische orde moet vooral geijverd worden voor een verhoogde en meer efficiënte hulpverlening, een sanering van het kapitaalverkeer met de landen van de derde wereld, een oplossing van het schuldenprobleem, meer rechtvaardige internationale handelsrelaties en een controle op de activiteiten van de multinationals.

De landen en bewegingen die een autonome en democratische ontwikkeling nastreven moeten de nodige steun krijgen.

Bij samenwerkingsakkoorden moet de naleving van de mensenrechten worden bevorderd. De wapenhandel naar landen van de derde wereld moet beperkt en gecontroleerd worden.

In België, en ook in de geïndustrialiseerde landen in het algemeen, moeten de economische structuren zo aangepast worden dat meer ruimte geschapen wordt voor de ontwikkeling van de derde wereld, in wederzijds voordeel.

Zaire en België moeten elkaar vinden op basis van een eerlijke internationale uitwisseling, in het voordeel van beide landen. België moet ijveren voor duurzame, dynamische en rechtvaardige economische relaties met Zaire. Deze relatie moet gesitueerd zijn in de nieuwe internationale economische orde.

Het volume van de Belgische investeringen in Zaire, de plaats die Zaire bekleedt in het Belgische Afrika-beleid en in de Belgische buitenlandse politiek in het algemeen, en het feit dat Zaire nog steeds het grootste aandeel krijgt van de Belgische ontwikkelingshulp, leggen België een bijkomende verplichting op: ijveren voor de versterking van het zelfbeschikkingsrecht van het Zairese volk en voor de eerbiediging van de mensenrechten en de vrijheden.

België dient zich dus te onthouden van militaire, politieke en economische steun aan elk regime dat het Zairese volk verdrukt en uitbuit, de mensenrechten schendt en de vrijheden beknot.

De Belgische projectiehulp aan Zaire dient in de eerste plaats gericht te zijn op de ontwikkeling van de armste bevolkingslagen, in de steden en op het platteland.

De Belgische regering moet van de Zairese diplomatieke vertegenwoordiging in België eisen dat zij de internationale diplomatieke regels naleeft die zowel door België als door Zaire werden aanvaard. De wettelijke rechten van de Zairese politieke vluchtelingen in België moeten gewijwaard blijven ingevolge de toepassing van de wet van 15 december 1980.

Inzake zelfbeschikkingsrecht en mensenrechten dienen de fundamentele rechten van de mens geëerbiedigd te worden. Dit betekent niet dat men zich ertoe beperkt vast te stellen wat een Staat niet mag doen inzake individuele vrijheden en rechten. Het omvat ook wat de overheid wel moet doen om alle inwoners een menswaardig bestaan te waarborgen. Recht op voeding, onderkomen, verzorging, onderwijs, bijstand in nood, veiligheid en arbeid behoren evengoed tot deze definitie van de mensen-

rechten als het onvervreemdbaar recht op vrije meningsuiting, geloofsbelijdenis, vereniging, beweging, politieke inspraak en bescherming tegen elk willekeurig optreden van het staatsgezag. De rechten van de mens zijn universeel. Zij dulden geen enkele vorm van discriminatie op basis van geslacht, ras, taal, godsdienst.

Bij de beoordeling van de eerbiediging van deze rechten kunnen dus geen twee maten en twee gewichten gehanteerd worden. En ook geen dubbele moraal, inschikkelijk en verontschuldigend voor partners en bondgenoten, genadeloos veroordelend voor alle anderen. Er bestaan geen «slechte» en «goede» vormen van uitbuiting, verdrukking en dictatuur. Elke arrestatie van politieke tegenstanders omwille van hun overtuiging, elke ontvoering, verdwijning, mishandeling, terreur en foltering moet onvoorwaardelijk worden veroordeeld, waar ook ter wereld en om het even onder welke vlag of intentie die repressie zich verschuilt.

Als lid van de internationale gemeenschap is elk land mede verantwoordelijk voor de universele toepassing van fundamentele beginselen die door nagenoeg alle landen minstens formeel zijn erkend. Dit moet ook een bestendige bekommernis zijn van onze buitenlandse politiek, zowel in de bilaterale betrekkingen als op het internationale forum, zelfs indien hiervoor soms economische offers moeten worden gebracht.

Bevrijdingsbewegingen en politieke, sociale en syndicale organisaties die zich verzetten tegen dictatuur en repressie en opkomen voor een rechtvaardig economisch en sociaal beleid en voor de versterking van het nationaal zelfbeschikkingsrecht, moeten alle steun krijgen. De democratische regimes moeten als bevoorrechte handelspartners worden behandeld. België dient actief bij te dragen tot pogingen om de buitenlandse schuld van die landen te herschikken.

In Latijns-Amerika moeten die regimes worden gesteund die de democratische rechten en vrijheden herstellen en eerbiedigen, een ontwikkelingsprogramma opgezet hebben en sociale rechtvaardigheid nastreven. De Belgische regering moet de vredesonderhandelingen in Centraal-Amerika, met name het Contadora-initiatief, steunen. De democratische oppositiekrachten in El Salvador, zoals het FDR-FMLN, en in Guatemala, zoals het CUC, dienen te worden gesteund. De nationale vredesdialog in El Salvador moet worden aangemoedigd. De Nicaraguaanse regering moet worden geholpen bij de heropbouw van het land in vrijheid en pluralisme. Buitenlandse inmenging in Nicaragua maakt dat erg moeilijk.

De Belgische regering moet haar invloed aanwenden om een autonoom Europees beleid ten opzichte van Centraal-Amerika te ontwikkelen, een beleid gericht op democratisering, respect voor de mensenrechten, reële ontwikkeling en ongebondenheid.

De Europese Gemeenschap moet zich distantiëren van het Amerikaanse beleid tegenover Centraal-Amerika.

In de voorbije vijf jaren zijn de conflicten tussen de zwarte meerderheid en de blanke minderheid in Zuid-Afrika verscherpt. De nieuwe Grondwet maakte op dramatische wijze duidelijk dat het minderheidsregime in Pretoria niet bereid is tot politieke gelijkgerechtigdheid voor de zwarte meerderheid in dat land. De blanke machthebbers hebben hun apartheidspolitiek verder uitgewerkt, met talrijke deportaties en steeds meer indringende militaire controle en repressie. In deze fase van de strijd tegen de apartheid moeten de bevrijdingsbewegingen ANC, Swapo en het democratische en niet-raciale front UDF kunnen rekenen op onze steun.

België moet een ondubbelzinnige politiek voeren van effectieve sancties tegen Zuid-Afrika, die in de lijn liggen van de resoluties van de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Als lid van de raad voor Namibië moet ons land zijn steun verlenen aan de onafhankelijkheid van Namibië en de richtlijnen van die raad.

De Vlaamse socialistenvoerden zowel de sovjetinval in Afghanistan als die van de Verenigde Staten in Grenada. De schamteloze destabilisatiepolitiek van de Verenigde Staten in Centraal- en Zuid-Amerika tegen legitieme regeringen — vanaf Chili tot Bolivia en Nicaragua — is even verwerpelijk als het sovjetgekonkel in sommige Oosteuropese Staten, vanaf de Praagse processen tot de opgedrongen plaatsing van kernraketten in Oost-Duitsland en Tsjecho-Slowakije.

Overeenkomstig de slotakte van Helsinki moeten de mensenrechten een bekommernis blijven in de Oost-Westonderhandelingen. Wie opkomt voor syndicale vrijheid in Polen moet die ook in Turkije opeisen. Dezelfde beweegredenen rechtvaardigen de openlijke aanklacht tegen het wanbeheer in Zaïre en het pleidooi voor effectieve sancties tegen het racistische apartheidregime van Zuid-Afrika. Het zelfbeschikkingsrecht geldt evengoed voor Eritrea als voor de westelijke Sahara.

In het Nabije Oosten leidt deze gedachtengang tot het gelijktijdig nastreven van het recht op een vreedzaam en veilig bestaan van Israël, het recht van het Palestijnse volk op een eigen zelfstandig vaderland en het herstel van Libanon in zijn politieke integriteit als soevereine Staat. Het godsdienstig fanatisme van het Khomeini-regime in Iran kan geen voorwendsel zijn om de folteringen en de verdwijningen in Irak te verontschuldigen. Het herstel van de vrede tussen beide landen moet een prioritaire zorg zijn van de wereldgemeenschap, in plaats van de regio te beschouwen als een wingewest voor wapenhandelaars.

De eerbiediging van de mensenrechten moet consequent worden uitgebouwd in het buitenlandse beleid van België, zowel in de Noord-Zuiddia-log als in de politieke dialoog met Oost-Europa. Kortzichtige winst- en handelsvoordelen mogen de toekomstgerichte en meer fundamentele economische en politieke belangen van het land niet schaden. Tijdelijke vrijwillige offers kunnen nieuwe en meer ernstige handelspartners opleveren en op termijn meer voordelen bieden dan een opportunistische politiek, die dan nog van buiten af is opgedrongen.

In een wereld waar de democratische staatsvormen oasen zijn in de woestijn van de dictatoriale regimes, blijft West-Europa de hoop van een overweldigende meerderheid van de mensheid. Ook ons land moet ertoe bijdragen dat deze hoop niet verloren gaat.

Tot slot nog enkele woorden over de gemiste kansen van Buitenlandse Betrekkingen.

Mijnheer de minister, u was een druk reiziger. Zogenaamd in de traditie van één van uw voorgangers, de heer Harmel, zocht u contact met een reeks Oostbloklanden. Het is duidelijk dat dergelijke contacten en stappen van kleine landen uit beide bondgenootschappen in een internationale-politiek-kille tijd meer zinvol zijn... voor zover men bereid is tot een ernstig gesprek, een gemeende luisterbereidheid en een eigen aanbreng. Deze drie elementen waren allerminst aanwezig. Daardoor waren alle bezoeken aan deze landen voor niks, tenminste voor de veiligheidsbelangen van ons land, niet zozeer voor de public relations van de minister van Buitenlandse Betrekkingen. Hetzelfde lot was de zogenaamde tekst van Washington uit het voorjaar 1984 beschoren.

Aan de Quatre-Brasstraat lijkt de behartiging van de nationale belangen eerder taboe te zijn. België's buitenlandse politiek in 1984 was daardoor zoveel als een «non-politiek». De inspiratie en de suggesties voor uw optreden als minister kwamen zonder uitzondering van elders. De ongezien grote vredesdemonstratie van 23 oktober 1983 lag nochtans als teken en verwittiging nog voldoende fris in het geheugen om het besef te laten doordringen dat de veiligheidspolitiek van België en, meer algemeen, van Europa op een scheiding van de wegen is aanbeland. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck voor haar interpellatie.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, president Reagan kwam op de top van de zeven grootste westerse industrielanden in Bonn een pleidooi houden voor een vrijer handelsverkeer, en uitgerekend dan kondigt hij op 7 mei jongstleden het handelsembargo af tegen Nicaragua.

Nicaragua zelf vroeg intussen trouwens om een bijzondere vergadering van de Gatt-organisatie om er over dit handelsembargo te spreken.

De Europese partners hebben zich op de westerse top in Bonn uitdrukkelijk uitgesproken tegen deze economische boycot door de Verenigde Staten terwijl de VS zelf zeggen dat het niet om een Europese afkeuring ging maar om een negatieve reactie van Frankrijk en Canada.

Ons eigen ministerie van Buitenlandse Zaken gaf volgend commentaar op de Amerikaanse economische sancties tegen Nicaragua: «België heeft steeds gepleit voor een vreedzame oplossing van conflicten. Wij stellen vast dat economische sancties daar meestal niet toe bijdragen.» Wellicht betekent deze verklaring dat wij geen extra maatregelen zullen treffen om het handelsverkeer tussen België en Nicaragua te minderen. Maar waar staan wij in feite?

Toen op 11 februari 1983 het anti-interventiefront erop aandrong onze handelsbetrekkingen met Nicaragua te verbeteren, was het antwoord van onze minister van Buitenlandse Betrekkingen: «Wat heeft Nicaragua ons te bieden?»

Volgens de cijfers gepubliceerd in de kranten voerde Nicaragua naar de Verenigde Staten goederen uit voor een totaalwaarde van 57 miljoen dollar per jaar. Die uitvoer bestond vooral uit bananen, koffie, suiker, tabak, rundvlees en zeevruchten. In dat zelfde jaar zouden de VS voor

ongeveer het dubbele bedrag naar Nicaragua hebben uitgevoerd, en wel voor 111 miljoen dollar. Deze uitvoer bestond voornamelijk uit scheikundige meststoffen en machines, vooral landbouwmachines en onderdelen. Nicaragua hoopt dat Europa deze leemte zal opvullen en het doet er een beroep op.

Tot 1983 gingen — volgens de gegevens van de Centrale Bank voor Nicaragua, die trouwens door de VS werd overgenomen — onze handelsrelaties achteruit. Volgens deze gegevens zou de Belgische uitvoer van 3,4 miljoen dollar in 1980 gedaald zijn naar 2,3 miljoen dollar in 1983. In diezelfde periode verdubbelde de uitvoer van Frankrijk en verviervoudigde ongeveer de uitvoer van Italië naar Nicaragua.

De cijfers die ons vanuit België ter beschikking staan, vertellen een ietwat ander verhaal, want die luiden: voor 1980, 74 miljoen Belgische frank, voor 1981, 90 miljoen Belgische frank, voor 1982, 177 miljoen Belgische frank, voor 1983, 99 miljoen Belgische frank en voor de eerste tien maanden van 1984, 129 miljoen Belgische frank.

Wij weten niet precies hoe dit verschil in cijfers te verklaren is. Zou het kunnen dat goederen die hier voor Nicaragua vertrekken, onderweg een andere bestemming krijgen? We begrijpen dat de minister van Buitenlandse Betrekkingen hier niet zomaar kan op antwoorden, maar zouden hier graag later — eventueel schriftelijk — antwoord op krijgen.

Vermits de Verenigde Staten uitvallen, is het wellicht goed onze producenten van landbouwmachines en onderdelen voor deze machines, en deze van kunstmeststoffen, onder voorbehoud van een degelijke en juiste voorlichting omtrent de gevaren van overvloedig of verkeerd gebruik, op deze kans te wijzen. We zullen Nicaragua en onszelf er een dienst mee bewijzen. Onze nationale Delcreditedienst zou hierbij voor eventuele investeringen kunnen worden aangesproken.

Bovendien hebben we zelf kunnen vaststellen dat Nicaragua een acuut tekort heeft aan openbaar vervoer — bussen en/of trams —, geneesmiddelen — eenvoudige zaken zoals aspirines bijvoorbeeld —, pompen, autobanden, lampen, buis en draad voor elektrische leidingen, schrijfpapier, drukinkten enzovoorts.

Het zal geen eenrichtingsverkeer mogen worden. Dit zijn artikelen die in België gemaakt worden en die van hieruit kunnen worden geleverd. Nicaragua zal ook deviezen nodig hebben om zijn invoer te kunnen betalen. Daarom zullen we tegenover de uitvoer ook de invoer uit dit land moeten bekijken.

Om weer de cijfers van de Centrale Bank van Nicaragua en de Belgische cijfers ter vergelijking te geven: volgens de Centrale Bank daalde onze invoer van 15,5 miljoen dollar in 1980 tot 8,8 miljoen dollar in 1983, terwijl de invoer van Frankrijk lichtjes verhoogde en die van Groot-Brittannië verdubbelde.

Onze Belgische cijfers geven volgend beeld: voor 1980, 270 miljoen Belgische frank, voor 1981, 270 miljoen Belgische frank, voor 1982, 173 miljoen Belgische frank, voor 1983, 99 miljoen Belgische frank en voor de eerste tien maanden van 1984, 214 miljoen Belgische frank.

Uit gesprekken die wij in Nicaragua voerden, weten we dat dit land ook bereid is tot ruilhandel. Toen de Verenigde Staten eenzijdig hun tabakscontract met Nicaragua verbraken, heeft dit laatste land de enige vervangingsmogelijkheid die het vond aangegrepen: het levert nu tabak aan Bulgarije maar moet in de plaats van deviezen voor het hoogstnodige nu Bulgaarse produkten kopen die niet van levensbelang zijn. Op dit gebied heeft België heel wat meer te bieden en moeten voor de beide partijen interessante mogelijkheden bestaan. Onze actieve handelsattaché bij de ambassade in Costa Rica moet hier zeker interessante voorstellen kunnen doen.

Wij zagen in Nicaragua een hardwerkende bevolking aan de slag, die niet in een staatssysteem zoals in de communistische landen, maar voor twee derde in coöperatieven, met eigen initiatief en zeggenschap, de taak opneemt. Daarnaast bestaan er ook de eenmansbedrijven.

In 1978 behoorde 50 pct. van de grond aan grootgrondbezitters. Wij bedoelen hiermee domeinen van ten minste 141 hectare per eigenaar.

In 1984 nog 23 pct. Die 27 pct. van de grond, die niet gebruikt of bewerkt werd, is intussen verdeeld aan 30 963 families, waarvan twee derde gemeenschappelijke gronden in produktiecoöperatieven kregen.

Volgens de economist Alphonso Dubois exporteert Nicaragua voor 450 miljoen dollar per jaar, terwijl dit cijfer om het land te laten overleven 850 miljoen dollar per jaar zou moeten bedragen. Toch heeft Nicaragua internationaal een goede naam en slaagde het er tot en met 1984 in, al zijn internationale verplichtingen na te komen; ook de door Somosa

aangegane verbintenissen werden door de Sandinistische regering ingelost.

In het debat in de Veiligheidsraad over de Nicaraguaanse oproep om het Amerikaanse handelsembargo tegen dit land te veroordelen, verdedigden de VS hun beleid en verklaarden dat de «Sandinisten zich hebben verplicht aan het marxisme-leninisme en Nicaragua willen veranderen in een nieuwe totalitaire satelliet van de Sovjetunie».

Toch wezen alle gesprekken en contacten die we in oktober/november jongstleden mochten hebben met verschillende beleidsinstanties, zowel als met oppositiegroepen, met Europese zowel als met Noordamerikaanse ontwikkelingswerkers, stagiaires en professoren van Noordamerikaanse universiteiten, in een heel andere richting.

Als Nicaragua ooit in de armen van het communisme gedreven wordt, zal het zijn zowel door de kortzichtige economische, als door de militaire politiek van de VS. President Reagan en de Cia zouden erin geslaagd zijn hun eigen monster te creëren. Door de aankomst op 8 mei jongstleden van militaire Noordamerikaanse adviseurs, die volgens Washington soldaten moeten opleiden tegen «Nicaraguaanse subversie», werd de militaire aanwezigheid van de VS uitgebreid tot de drie buurlanden van Nicaragua.

Ik ben vergeten te vermelden dat het om de aankomst van Noordamerikaanse adviseurs in Costa Rica gaat. De twintig nieuwe militaire adviseurs komen volgens de Amerikaanse regering voor een zending van twaalf weken op een plaats op 19 km van de grens met Nicaragua. Costa Rica heeft sinds het begin van de jaren vijftig geen leger en is officieel neutraal in lokale conflicten maar wordt door de VS sterk onder druk gezet om een leger op te richten en zich bij El Salvador en Honduras aan te sluiten tegen Nicaragua. In die laatste twee landen bevinden zich bestendig talrijke Amerikaanse adviseurs terwijl in dit laatste land bijna bestendig Amerikaans-Hondurese manoeuvres worden gehouden. Toch spraken ook deze landen hun steun uit aan de vredeswil van de Contadora-groep, zonder evenwel te tekenen.

Het handelsembargo van de VS tegen Nicaragua en de praktische hulp aan de «contra's» door de Cia — met de morele steun van de president van de VS — zijn twee feiten die de politieke oplossing in Midden-Amerika bemoeilijken en ook een hindernis vormen voor het vredesstreven van de Contadora-groep, die gesteund wordt door België. Mijn vragen zijn:

1. Wat kan België hiertegen doen en wat deden wij in de praktijk?

2. Dit besluit van de VS gaat regelrecht in tegen het EG-beleid dat vorig jaar september in San José in overleg met de Latijns-Amerikaanse en de Centraalamerikaanse landen voor heel Midden-Amerika — ook Nicaragua — werd uitgetekend.

Daarom vragen wij u spoedig een samenwerkingsakkoord met Nicaragua te sluiten, waarin onder meer levering van landbouwmachines, eventueel bussen of trams, maar ook kleinere dingen zoals lampen, draad voor elektrische leidingen en dergelijke voorzien worden.

3. Kunnen wij dit land onder de omstandigheden speciale financieringsvoorwaarden toestaan: bijvoorbeeld, langere termijnen en lagere interestvoeten?

4. Wat kan België doen om de invoer uit Nicaragua te bevorderen? Kan eventueel tijdelijk de invoer van koffie, bananen, suiker, fruitsappen, vis en vles uit minder behoeftige landen worden vervangen door invoer uit Nicaragua? Zouden we geen technische hulpakkoorden met Nicaragua kunnen sluiten? Bijvoorbeeld voor de technische uitbouw van de haven van Corinto. Ik meen dat dergelijk akkoord wel bestaat — of zeker bestond — met Cuba.

5. Kunnen wij dit handelsembargo, eventueel samen met de hulp — zij het dan via speciale fondsen — aan de «contra's» veroordelen? Praktisch komt het neer op het uithongeren van een arme bevolking en het steunen van opstandelingen tegen een democratisch verkozen regering. Is dit niet een schending enerzijds van de rechten van de mens, anderzijds van het internationaal volkerenrecht?

6. De aankomst op 8 mei op 19 km van de Nicaraguaanse grens van Amerikaanse militaire adviseurs die soldaten moeten opleiden om ingezet te worden tegen de zogenaamde Nicaraguaanse subversie, veroorzaakt enerzijds angst en anderzijds veroordelen en spanning. Kunnen wij aan president Reagan onze bezorgdheid uitdrukken over deze door de Verenigde Staten geïnspireerde en georganiseerde militarisering van Costa Rica?

7. Kan België er de Verenigde Staten op wijzen dat zij precies door hun eigen handelwijze, Nicaragua in de armen van het Oostblok drijven?

8. Vanmiddag vernam ik dat het Amerikaanse handelsembargo toch ruim invloed heeft op onze Belgische bedrijven. Is het juist dat bijvoorbeeld, Sylvania weigerde lampen voor fotocopiemachines te leveren en Janssens Farmaceutica, dat een aanvraag voor 30 miljoen veevaccins kreeg, geen offerte wenste te maken in het licht van het embargo? Ik weet dat deze bedrijven vrij zijn te handelen zoals ze zelf wensen, maar zouden ze onder druk gezet zijn door de Verenigde Staten of vrezen zij misschien terecht te komen op een zwarte lijst van een land dat officieel een liberale handelspolitiek voorstaat? (*Applaus op de banken van Ecolo-Agalev.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Geldolf.

De heer Geldolf. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting zal zeer kort zijn.

Allereerst wil ik de aandacht vestigen op het verschil in de Belgische houding ten aanzien van El Salvador en Nicaragua zoals zij tot uiting komt in het verslag van de begroting van Buitenlandse Zaken, respectievelijk op de pagina's 33 en 31.

Er is allereerst het zenden van officiële waarnemers voor de verkiezingen in beide landen. Het Belgische Parlement heeft in overleg met de regering gepoogd, gedaan te krijgen dat hetzelfde zou gebeuren voor Nicaragua als voor El Salvador. Dat is ons echter niet gelukt. Uit bladzijde 33 van het verslag leren wij dat zulks wel gebeurd is ten aanzien van El Salvador. Wij begrijpen dat niet goed.

In tweede orde, wat het inhoudelijke betreft, de contestatie van het resultaat van die verkiezingen, stellen wij vast dat op bladzijde 33 van het verslag het volgende wordt gezegd: « Voor praktisch alle waarnemers was het duidelijk dat de verkiezingen werkelijk vrij en geheim waren en dat de waaier van de deelnemende partijen een duidelijk alternatieve keuze aan de kiezers bood. » Men voegt er wel aan toe: « De negatieve punten moeten worden gezocht in de niet steeds volledige stemlijsten en het zeer groot aantal onthoudingen. Volgens de schatting plusminus 50 pct. ». Ongeveer 50 pct. onthoudingen is toch zeker een niet te verwaarlozen getal.

Wat Nicaragua betreft en de verkiezingen daar, stellen we vast dat Reagan op 4 april 1985, nadat reeds in maart 1985 de regering van Nicaragua een aantal toegevingen had gedaan tegenover de regering van de Verenigde Staten, onder andere wat het terugsturen van militaire adviseurs betreft, nieuwe eisen stelt, onder andere een volksraadpleging voor de erkenning van de regering van president Ortega. Ik noteer hier uit het verslag: « Dit voorstel werd onmiddellijk door Nicaragua afgekeurd. »

Het lijkt mij, wanneer een verkiezing met een dergelijk indrukwekkend resultaat in Nicaragua tot stand kwam en wanneer ook, zij het dan, volgens niet-Belgische officiële waarnemers, alles gebeurd is volgens de democratische regels, de regering wel het recht heeft te contesteren dat een buitenlandse mogendheid druk gaat uitoefenen opdat daar een plebisiet zou gebeuren.

Ik wil een paar vragen stellen aansluitend bij deze van de interpellant over de economische boycot van de Verenigde Staten tegenover Nicaragua. Nadat de president van Amerika de nederlaag had geleden in eigen Parlement op het politiek-militaire vlak wat zijn houding betreft tegenover Nicaragua, besliste hij eigenmachtig een boycot af te kondigen. Daarstraks heb ik reeds naar dat document verwezen want dat is terug te vinden in de *United States Information Service Official Text*, zijnde een tekst van het *State Department* van 3 mei maar gedateerd 7 mei bij ons.

Het is een uitvoerig rapport over de zagezegde redenen van de economische crisis in Nicaragua. Ik ga dat niet ontleiden. Het is een lijkstuk. Maar, wanneer men zegt dat de Sandinistische economie er slecht voorstaat omwille van de toepassing van de marxistisch-leninistische principes — alhoewel, zegt men erbij, dat het officieel bekend is, dat het om een gemengde economie gaat — en men eraan toevoegt welke maatregelen genomen zijn, dan moet ik, alle vergelijkingen mank lopend, opmerken dat volgens de Amerikaanse normen de regering-Lefebvre-Spaak een marxistisch-leninistische regering was. Dit omdat ze bepaalde steunpunten en bepaalde overheidsinstrumenten in de economie wou. Als dat het marxisme-leninisme is, dan moet men weten wat men zegt. Maar het zijn dergelijke verkeerde voorstellingen die zoveel tientallen jaren terug, ook in de Spaanse burgeroorlog, tot drama's hebben geleid.

Tenslotte had ik graag geweten wat nu plotseling die nieuwe rol is van Napoleon Duarte in heel die geschiedenis. Eerst ging hij in eigen land onderhandelen met zijn « contra's ». Nu blijkt dat hij samen met de

Verenigde Staten ook zou optreden ten aanzien van Nicaragua. Wat weten we daar nauwkeurig over?

Welke houding neemt België aan tegenover het embargo als lid van de Europese Economische Commissie, die zich hierover toch zorgen maakt? En welke maatregelen overweegt ons land in de lijn van wat de vorige spreker heeft gesuggereerd?

Ik wil besluiten.

Men moet niet proberen deze houding, die ook de onze is, tegenover het probleem van Nicaragua te minimaliseren als het standpunt van enkele minderheidsgroepen in België. Ik zou de minister in dit verband willen vragen ook aandacht te besteden aan het feit dat over enkele dagen de Vrije Universiteit van Brussel, die toch iets betekent in ons land, het eredoctoraat zal verlenen aan Fernando Cardenal Martinez, minister van Onderwijs van Nicaragua, en terzelfder tijd aan Andrei Dimitrievitch Sacharov.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tindemans.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, de beste methode om het debat over de begroting van Buitenlandse Zaken af te ronden, bestaat erin op de voornaamste vragen en opmerkingen van degenen die in het debat het woord hebben genomen en die ik hier daarvoor dan ook dank, te antwoorden.

De heer Van der Elst sprak over de veiligheidspolitiek en betreurde het dat op het ogenblik de meerderheid en de ernstige oppositie niet langer gezamenlijk het buitenlands beleid van ons land steunen. Ook ik betreur dat. Dit is beslist geen vooruitgang met betrekking tot de politieke betekenis van ons land in de wereld.

Ik heb in de commissie en ook daarnet in mijn inleidende uiteenzetting gezegd dat wij de Westeuropese Unie nieuw leven wensen in te blazen om aldus onder Europeanen te kunnen praten over de verdediging van Europa, over de te voeren strategie, over de bewapening en over de economische aspecten ervan. De hervormingen zijn goedgekeurd. Het eerste probleem dat samen met enkele bevriende landen van de Europese Gemeenschap door België werd voorgelegd, was dat van de demilitarisering van de ruimte. Wij hebben hieraan eind april een tweedaagse bespreking gewijd te Bonn. Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om nu reeds de besluiten van deze bespreking te Bonn mede te delen.

Er kan nog geen antwoord worden gegeven op vele vragen omtrent het onderzoek in de eerste fase van het Amerikaanse voorstel met betrekking tot de strategische verdedigingsinitiatieven. Er werd te Bonn overeengekomen dat iedere lid-staat zijn eigen mogelijkheden ter zake dient te onderzoeken.

Hiervoor zijn vanzelfsprekend ook bilaterale contacten nodig. Hoe kan men bijvoorbeeld weten waarvoor een land als België in aanmerking komt, indien men geen contact heeft met het land dat eventueel voorstellen zal doen in dit stadium van het onderzoek? Die contacten zijn dus toegelaten. Daarna zullen wij proberen gezamenlijk tot een gecoördineerde reactie te komen.

Deze uitdrukking is als het ware heilig. Wij hebben alle mogelijkheden onderzocht: gemeenschappelijk antwoord, gecoördineerd antwoord, gecoördineerde positie, gemeenschappelijke positie. Uiteindelijk is uitdrukkelijk geopteerd voor de term « gecoördineerde reactie ». De vraag is nu natuurlijk in hoeverre zeven Europese landen in staat zijn een gecoördineerde reactie te geven op de brief die door de Amerikaanse Defensiesecretaris Weinberger aan de diverse ministers van Landsverdediging werd gestuurd.

In de Europese Gemeenschap zou men vaak de indruk krijgen dat er een tegenstelling is tussen de mooie redevoeringen — de heer Van der Elst heeft dat de theorie genoemd — en de dagelijkse praktijk. Ik meen dat geen van beide voldoende gekend zijn, noch de theorie, noch de dagelijkse praktijk. De praktijk is vaak minder slecht dan men uit de berichten kan opmaken, maar de eenheid is er nooit geweest, ook vandaag niet. Vandaag komen die tegenstellingen wel meer aan het licht omdat we met tien lid-staten zijn. De houding van elk land komt meer naar buiten en dus de verdeeldheid ook.

Ik ben het met de heer Van der Elst eens dat wij zoveel mogelijk terug naar een gekwalificeerde meerderheid moeten gaan. Een gekwalificeerde meerderheid heeft echter maar zin wanneer een puntenstelsel wordt nageleefd, zodat nooit een coalitie van de machtigsten haar opinie kan opleggen aan al de anderen. Dit systeem werd aanvankelijk met de zes toegepast. Het is evident dat niet iedere lid-staat voor dit systeem gewonnen is. Wij ondervinden dit dagelijks.

In het plan tot oprichting van de Europese Unie zou aan het Europese Parlement meer bevoegdheid moeten worden gegeven. In mijn inleiding heb ik gezegd dat het voor de democratie slecht is de bevolking op te roepen voor een verkiezing bij algemeen stemrecht als deze bevolking op den duur de indruk krijgt dat deze verkiezingen tot niets hebben gediend. Als dit ooit voor het Europese Parlement gebeurt, dan zullen de nationale parlementen bijna fataal de weerslag daarvan voelen, wat voor de parlementaire democratie in het algemeen zeer slecht is.

Toch is het moeilijk — en nu loop ik reeds vooruit op mijn antwoord aan de heer Humblet — het Europese Parlement in dit stadium meer bevoegdheden te geven. Dit stond reeds in het rapport-Tindemans dat einde 1975 werd gepubliceerd op verzoek van de toenmalige collega's. De structuur van het huidige Europese Parlement is niet te vergelijken met die van de parlementen in de lid-staten. Het spel tussen regering en parlement, meerderheid en oppositie, wordt er niet gespeeld. Er is geen regering die zich verzet, kanaliseert of amendeert, geen parlement dat amendeert of zich verzet. In het huidige stadium van de Europese ontwikkeling is dit voor het Europese Parlement niet mogelijk.

De vraag is dan welke bevoegdheden wel aan het Europese Parlement kunnen worden gegeven. Namens België zie ik er zelf vooral drie. Naar mijn overtuiging zou men de politiek van het — ik denk bijvoorbeeld aan de zure regen — leefmilieu integraal aan het Europese Parlement kunnen toevertrouwen. De Rijn zal nooit zuiver worden wanneer men voor de rechteroever maatregelen oplegt, maar niet voor de linkeroever. Het heeft weinig zin dat elk land individueel voor zijn eigen kerncentrales veiligheidsmaatregelen oplegt. Europese veiligheidsmaatregelen zouden veel meer zin hebben. Ik kan de voorbeelden vermenigvuldigen.

Een tweede Belgisch voorstel betreft de bevoegdheden. Men hoort vaak zeggen dat de Commissie van de Gemeenschap haar rol niet meer vervult en minder voorstellen ter tafel legt.

De Raad van ministers vervult ook minder en minder zijn rol en neemt geen beslissingen meer op basis van voorstellen van de Commissie. Men zou dus kunnen voorstellen dat wanneer de Raad van ministers na een bepaalde periode — bijvoorbeeld zes of twaalf maanden — geen antwoord heeft gegeven op een voorstel van de Commissie, het Europese Parlement een beslissing kan treffen, eventueel samen met de Raad. Dit lijkt mij een zinvol voorstel om de Commissie en de Raad ertoe te verplichten hun taak beter te vervullen.

Ten derde, zou het Europese Parlement ook een zeer belangrijke rol kunnen vervullen daar waar sommige lid-staten van de EEG het begrip vitaal belang, *l'intérêt vital*, niet willen opgeven en daardoor heel de Gemeenschap kunnen blokkeren. Wij hebben pas nog zo'n situatie beleefd vanuit een hoek van waaruit wij het nooit zouden hebben verwacht.

Als iemand het vitaal belang kan invoeren zonder dat ook te moeten rechtvaardigen of bewijzen, zullen wij in een Gemeenschap met twaalf lid-staten nooit nog een ernstige, een moeilijke of een onpopulaire beslissing kunnen treffen. Het is evident dat er altijd een spelbreker zal zijn die zich verzet en het vitaal belang inroept en aangezien het niet moet worden verantwoord, dan wordt heel de Gemeenschap geblokkeerd.

Bij sommigen bestaat er een tendens die weliswaar niet aan onze fundamentele opvattingen beantwoordt. In de huidige stand van zaken bestaat die tendens erin het begrip vitaal belang aan een neutrale instantie voor te leggen die dan zou oordelen of ja dan neen het vitaal belang van een lid-staat op het spel staat indien een bepaalde beslissing zou worden getroffen bij gekwalificeerde meerderheid.

Het zou kunnen dat men die taak toevertrouwt aan het Europese Parlement, dat het vitaal belang zou moeten onderzoeken en door een stemming zijn opinie laten kennen.

Voor wie de Gemeenschap kent, zijn dit drie zinvolle voorstellen waarmee men de bevoegdheid van het Europese Parlement zou kunnen uitbreiden.

M. Humblet zou willen weten exacte hoeveelheid van de hoeveelheid d'water die nodig is voor de Meuse, dat het debit van de Meuse fût considéré comme normal par les Pays-Bas.

Il appert de l'interview accordée au journal *Le Soir* par le ministre des Travaux publics, dont j'ai le texte sous les yeux, qu'une réserve de sept cents millions de tonnes ne serait pas nécessaire, mais que pour atteindre le résultat recherché, cent septante-huit millions suffiraient. C'est aussi l'opinion de mon département.

Si je n'avais pas été retenu ce soir au Sénat par l'examen de mon budget, j'aurais rencontré mon collègue français Rolan Dumas, pour parler précisément des traités relatifs à l'eau, des travaux d'approfondis-

sement de l'Escaut, du débit et de la qualité de l'eau de la Meuse, ainsi que des possibilités qui s'ouvriraient à nous si nous construisons un barrage sur la Houille.

Hélas! mon collègue n'a pu attendre la fin de ce débat, mais j'aurai l'occasion de le revoir à ce sujet.

La France s'est engagée, en ce qui concerne le débit et la qualité des eaux de la Meuse, à compenser les effets négatifs qui résultent de la construction de centrales nucléaires à Chooz.

Le problème de la qualité de l'eau de la Meuse ne constitue plus un obstacle à un accord avec les Pays-Bas. Les normes fixées au niveau européen semblent pouvoir être atteintes. Reste la question du débit de l'eau de la Meuse. C'est la raison pour laquelle la Belgique a proposé de construire, en territoire français, ce barrage sur la Houille.

D'un autre côté, lors du dernier contact que j'ai eu avec mon collègue hollandais M. Van den Broek, toutes les possibilités furent réexaminées. J'attends à présent la fin de nos négociations avec la France.

M. Humblet a dit que l'industrie belge, wallonne en tout cas, n'avait pas été suffisamment associée à ces négociations. J'ai le plaisir de lui dire que M. Clerdent, pour ne citer qu'un seul nom, faisait partie de la délégation. Il est associé à l'industrie wallonne et en connaît fort bien tous les aspects. Nous ne manquerons pas d'utiliser tous ses talents et de négociateur et d'industriel.

Comme ce débat n'est pas consacré exclusivement au problème de la Meuse ou aux traités relatifs à l'eau, je me bornerai à citer cet unique exemple.

J'en arrive à la question de la Communauté européenne. On prépare soigneusement le Conseil européen, c'est-à-dire la réunion des chefs d'Etat et de gouvernement qui doit se tenir fin juin à Milan sous la présidence du Premier ministre italien M. Craxi. Il est encore trop tôt pour vous donner une opinion définitive, mais je ne suis pas très optimiste.

Vous savez que l'idée était de décider à Milan la réunion d'une conférence intergouvernementale afin d'y préparer soit un traité complémentaire, soit un autre traité couvrant non seulement les deux traités existants mais également les matières qui pourraient être avantageusement incluses dans une communauté susceptible d'être transformée en une union européenne.

Certains Etats membres ont déjà fait connaître leur opinion et refusent, dès à présent, de participer à une conférence intergouvernementale. Evidemment ils doivent donner leur réponse définitive à Milan, mais d'ores et déjà les positions de certains sont connues.

Lorsque le Conseil européen s'est réuni, à Bruxelles au mois de mars, il a été décidé de mettre fin à l'existence du comité Dooce, du nom de l'homme politique irlandais qui présidait ce comité chargé des problèmes institutionnelles, principalement ceux qui concernent la Communauté.

Fontainebleau avait donné de l'espoir à tous ceux qui s'occupent de la question européenne. On a cru voir dans l'existence de ce comité — que nous appelons toujours Spaak II puisque notre compatriote avait présidé un comité semblable en 1957 avant l'approbation des textes du traité de Rome — la possibilité d'insuffler une nouvelle vitalité faisant défaut à l'heure actuelle.

On a mis fin à l'existence de ce comité. Son rapport final a été élaboré. On connaît donc ses conclusions ainsi que hélas! les réserves formulées par certains Etats membres, réserves qui figurent en bas de page. On parle couramment à présent de *foot-note states* et ce n'est pas élogieux si on vous classe dans ce groupe.

La Belgique fournit de grands efforts et organise des contacts bilatéraux nombreux, ne négligeant aucun élément qui puisse mener à des résultats positifs au sommet de Milan. Ainsi, il y a quelques jours encore, j'étais en Allemagne où je devais notamment rencontrer des collègues français et italiens dans cette perspective.

A mon avis, le sommet de Milan sera un moment historique pour la Communauté. Si l'on rejette l'idée d'une conférence intergouvernementale, après l'avoir annoncée, si l'on ne parvient pas à accepter quelques-unes des propositions formulées par le comité Spaak II, Milan ne constituera pas un progrès pour la Communauté, mais ce sera un échec, un pas en arrière que certains considéreront probablement comme un encouragement au nationalisme économique, au protectionnisme, à une solidarité moindre au niveau européen. Ce serait une catastrophe, mais c'est hélas! la réalité qui se dessine à l'heure actuelle sur notre continent.

Je suis très heureux, comme toujours lorsqu'on cite mon ami Pierre Harmel. Ce qui m'étonne toutefois, c'est qu'on a découvert le rapport

Harmel il y a seulement un ou deux ans, alors que, pendant vingt ans, on n'en avait jamais parlé au Parlement belge. C'est une de ces choses curieuses qui se produisent parfois dans nos parlements.

M. Humblet m'a également demandé quelle était ma réponse concernant une éventuelle utilisation de missiles stationnés en Belgique contre des objectifs civils, voire des centres de population.

Le gouvernement, dans sa déclaration du 15 mars, a confirmé, je cite, « qu'il maintiendra les engagements internationaux auxquels la Belgique est liée. Dans cet esprit, le gouvernement déclare que l'utilisation effective des missiles sur notre territoire ne peut se faire que dans le respect le plus strict, d'une part, des procédures de consultation et de décision prévues au sein de l'Otan et, d'autre part, des traités et des engagements internationaux auxquels la Belgique a souscrit.

Dans ce contexte, il faut souligner que l'Alliance atlantique est purement défensive et que le traité l'instituant se réfère explicitement au droit de légitime défense prévu dans la Charte des Nations Unies. L'Otan a déclaré solennellement — c'est la déclaration de Washington de mai 1984, d'initiative belge — qu'aucune de ces armes ne sera jamais utilisée si ce n'est en réponse à une agression. Il va dès lors de soi que les armes conventionnelles ou nucléaires situées sur le territoire de la Belgique, ne seront jamais utilisées par l'Otan en vue d'un acte d'agression. En tout état de cause, ce n'est qu'en riposte et en ultime recours que les armes nucléaires installées sur notre territoire peuvent être utilisées contre des objectifs limités aux positions de l'attaquant et aux infrastructures favorisant cette attaque.

Outre les engagements internationaux déjà ratifiés, le gouvernement demandera au Parlement d'approuver les protocoles additionnels aux quatre conventions de Genève de 1949, signés le 10 juin 1977 par la Belgique ».

Dans la déclaration que j'ai faite à la Chambre, à l'occasion du débat qui a suivi la communication gouvernementale, j'ai dit, et je me permets de citer: « Pour être moralement acceptable, la discussion nucléaire doit éviter le surarmement et être seulement destinée à la défense, ceci allant de pair avec une politique active de paix. » Selon le pape Jean-Paul II, la population doit être protégée par des moyens adaptés dont la dissuasion nucléaire n'est pas exclue. Mais ce droit très réel dans son principe ne fait que souligner pour la société mondiale l'urgence de se donner des moyens efficaces de négociation.

Voilà donc, me semble-t-il, une réponse claire et nette à la question posée par M. Humblet.

M. Close. — Tristement absent!

M. Tindemans, ministre des Relations extérieures. — M. Humblet a ensuite parlé du Proche-Orient. D'autres orateurs, et notamment M. Trussart, se sont intéressés à cette région tragique de notre continent. Comme je le dis toujours, le Proche-Orient se trouve « à la porte de derrière » de notre continent et si l'on fait la guerre là-bas, on peut apercevoir les flammes jusque chez nous.

Après ma dernière visite — je pense qu'elle a été fructueuse et l'avenir dira si j'ai raison — je suis arrivé à la conclusion que les pays qui détiennent actuellement la clé d'une négociation, sont la Syrie, d'une part, et Israël, de l'autre.

Il existe un accord entre l'Etat jordanien et l'OLP. C'est là un événement dans l'histoire de la diplomatie moderne. Cet accord n'a, jusqu'à présent, été approuvé que par l'Egypte. Tous les observateurs et le monde diplomatique s'interrogent sur l'attitude et des autres pays de la région et des pays arabes en général.

Vous avez pu constater que, depuis quelques jours, se développe une activité diplomatique dans cette partie du monde. Le sous-secrétaire d'Etat américain, M. Murphy, a visité cette région et en particulier la Jordanie. Le secrétaire d'Etat M. Shultz s'y est également rendu. Les résultats de ces visites ne sont toujours pas connus, mais il est certain que quelque chose est en train de bouger. Espérons qu'on trouvera la bonne méthode pour faire aboutir les efforts actuellement entrepris par les hommes de bonne volonté.

J'ai personnellement noté une phrase historique qu'a prononcée M. Humblet lors de son intervention: « Il est toujours dangereux de donner des leçons à quiconque. »

Pour un ministre, croyez-moi, c'est là une phrase précieuse dont il pourra se servir ultérieurement. Il m'eût été agréable de le dire en sa présence. Malheureusement, il a été obligé de partir.

En ce qui concerne l'Afrique du Sud, dont plusieurs orateurs ont parlé, la Belgique a fait connaître sa position après les incidents très graves qui s'y sont déroulés. Alors que la télévision les avait annoncés le dimanche, le lundi déjà, les dix pays membres de la CEE ont condamné les brutalités, la violence et, une fois de plus, la politique d'apartheid.

Wat Boeroendi betreft, waarover ook de heer Rutten heeft gesproken, bevinden wij ons in een zeer moeilijke situatie. Reeds geruime tijd weigert Boeroendi de verblijfsvisa van missionarissen te hernieuwen. In de periode 1983-1984 werden een veertigtal missionarissen, onder wie zes Belgen, verplicht het land te verlaten. Dit jaar werden nogmaals vijftien missionarissen, onder wie vijftien Belgen en twee Belgische lekenvrijwilligers, uitgewezen. Bij de uitgewezen missionarissen waren nog veertien Italianen, twee Spanjaarden, vijf Fransen, een Amerikaan, drie Canadezen, twee Polen, een Mexicaan en een Zwitser.

Op 15 maart jongstleden heb ik de Boeroendese ambassadeur bij mij ontboden en hem onze bezorgdheid medegedeeld betreffende de houding van de Boeroendese autoriteiten ten opzichte van de missionarissen. Begin april was de Boeroendese minister van Binnenlandse Zaken hier en beloofde dat over de verblijfsvergunning van missionarissen een dialoog tussen de regering en de bisschoppen zou worden tot stand gebracht. Er was dus hoop dat de toestand zou verbeteren. Het leek dat de houding van de Boeroendese autoriteiten veel eerder haar oorsprong vond in raciale dan wel in religieuze motieven. De dialoog tussen regering en bisschoppen kwam echter niet tot stand omdat kolonel Mandevu, directeur voor de immigratie, de belofte van de minister negeert en de hernieuwing van de visa voor missionarissen blijft weigeren. Van eind april tot begin mei werden dan ook nogmaals achttien missionarissen uitgewezen.

Gelet op deze toestand werd enerzijds op 10 mei aan onze ambassadeur te Bujumbura de instructie gegeven opnieuw zijn beklag te maken bij de Boeroendese autoriteiten, terwijl anderzijds beslist werd twee Belgische ontwikkelingsamenwerkingszendingen die half mei naar Boeroendi zouden vertrekken, *sine die* te verdagen. Het gaat dus niet om een definitieve afschaffing van die zendingen maar wel om een verdaging, dit om uiting te geven aan onze diepe bezorgdheid voor de onverantwoorde houding van Boeroendi ten opzichte van de kerk en in het bijzonder ten opzichte van de katholieke kerk.

Op 17 mei werd onze ambassadeur door de minister van Buitenlandse Betrekkingen van Boeroendi ontvangen en heeft hij nogmaals de Belgische bezorgdheid ter zake beklemtoond. De Boeroendese minister heeft zijn spijt uitgedrukt over de Belgische houding inzake de verdaging van de ontwikkelingsamenwerkingszendingen maar heeft geen enkele belofte gedaan in verband met een eventuele verbetering van de Boeroendese houding ten aanzien van de missionarissen.

Dit is, mijnheer Rutten, de huidige stand van zaken in deze aangelegenheid.

M. Humblet m'a interrogé à propos de l'Amérique centrale et de l'attitude belge à l'égard des initiatives et de l'activité du groupe Contadora.

Tant sur le plan belge qu'au niveau européen, nous appuyons les efforts entrepris par le groupe de pays réunis sous le nom de Contadora. Dernièrement, nous avons fait connaître notre opinion à ce sujet sur lequel je m'étendrai plus longuement lorsque je répondrai à l'interpellation de Mme Van Puymbroeck.

M. Humblet a parlé également du problème linguistique qui existe dans notre diplomatie. Ainsi que je l'ai déclaré à plusieurs reprises déjà, y compris au Sénat, il s'agit d'un problème très complexe qui n'est jamais exposé correctement dans les journaux.

En tant que ministre des Relations extérieures, je dois respecter les lois linguistiques à trois niveaux: tout d'abord d'une manière générale, comme dans tous les services de l'Etat, à l'intérieur du département, pour les fonctionnaires comme pour les diplomates; je dois ensuite respecter la parité dans les six classes de la diplomatie et enfin, pour les trois catégories de postes que nous connaissons, à savoir A1, A2 et A3.

Je souligne qu'au dernier examen se sont présentés beaucoup de candidats francophones, dont dix ont réussi et ont commencé leur stage. Il y a donc manifestement une amélioration.

Je le répète: il est de mon devoir de faire respecter les lois linguistiques. Je le fais. Je suis un légaliste.

Il est erroné de considérer qu'existe une volonté de ne pas engager de francophones. Tout le monde peut participer à l'examen, du moins ceux qui remplissent les conditions. Par ailleurs, les francophones n'ont jamais été empêchés d'entrer dans la carrière diplomatique.

Le problème s'est aggravé peu à peu, mais j'ai été le premier à l'examiner sérieusement. J'ai demandé à l'ancien chef de cabinet du Roi, M. Molitor, de me préparer un rapport sur la situation. J'avais expressément cherché quelqu'un se situant au-dessus de la mêlée, qui pût me donner une vision objective des choses. Nous savons tous combien ces questions sont délicates dans un pays comme le nôtre.

D'autres instances m'ont fait connaître leur opinion: l'Amicale des diplomates, qui groupe plus de 300 diplomates sur un total de quelque 400, les deux grands syndicats, les hauts fonctionnaires du département. J'ai confié ces divers documents à un collège composé du secrétaire général et des directeurs généraux. Son rapport est en ma possession depuis quelques jours. Je prépare maintenant les mesures à proposer au Conseil des ministres.

M. Humblet a dit que le rapport était incomplet. Il suggérait que les diplomates néerlandophones quittassent le service diplomatique deux ans avant l'âge de la retraite tandis que la moitié des francophones resteraient deux ans de plus. Or, d'après les sondages effectués, aucun Flamand ne veut partir avant 65 ans. Cette mesure ne donne donc aucun résultat. Je plains le ministre qui devrait choisir la moitié des francophones qui auraient à rester! Ceux qui ne le pourraient pas se sentiraient un peu comme s'ils avaient échoué à l'examen final de leur carrière diplomatique.

Il est suggéré, comme pour les *Fayat Boys*, de recruter éventuellement des candidats n'appartenant pas au corps diplomatique. Le manque de candidats francophones commence à se faire sentir dans la troisième classe, pour laquelle on ne peut engager des jeunes de 25 ans, l'âge requis étant de 40 à 50 ans. Il faudrait donc trouver des hommes et des femmes dans cette tranche d'âge. Quelle aurait été jusque-là leur carrière? S'agirait-il de fonctionnaires ou de personnes travaillant dans le privé mais ayant subi un échec? Si tel n'est pas le cas, pourquoi ces personnes quittent-elles leur emploi actuel?

Ensuite, elles doivent passer des examens, entre autres un examen linguistique. Cela va de soi: nous ne pouvons plus actuellement engager des agents unilingues dans notre diplomatie.

J'en viens au troisième problème. L'opinion publique pense parfois que, comme dans les films, les diplomates séjournant à Paris ou à Londres, mènent une vie de réceptions. En réalité, la plupart des diplomates vivent sur d'autres continents et sont souvent confrontés à une série de problèmes, sur le plan familial notamment, en ce qui concerne les études des enfants, la santé, etc.

Trouverons-nous des hommes ou des femmes entre quarante et cinquante ans remplissant les conditions requises et acceptant de partir à l'étranger?

Encore une fois, donner des impulsions de ce genre, des chocs en quelque sorte, à la vie normale de notre diplomatie n'est pas la solution idéale. Si l'on a agi de la sorte au temps des *Fayat Boys*, c'est que le problème était devenu réellement politique. La diplomatie ayant toujours été en majorité francophone, on a, à un moment donné, voulu prendre cette mesure.

Il y a lieu d'étudier sérieusement celles qui seraient à prendre actuellement. Va-t-on ouvrir la possibilité à des candidats n'appartenant pas à la carrière d'y entrer?

Vers 1990, le départ à la retraite des *Fayat Boys* laissera à nouveau un grand vide.

Donner chaque fois ce choc par l'insertion d'éléments déjà formés mais, qui n'auront pas la formation classique de diplomate, créera des problèmes qui nécessiteront une réponse. Je ne puis vous exposer aujourd'hui les solutions définitives qui y seront apportées. Mais nous prenons les mesures nécessaires pour les résoudre avec le moins d'inconvénients possible pour la diplomatie et sans dévaluer la qualité de nos diplomates.

J'espère avoir fourni des explications claires, de manière à éviter à l'avenir les attaques de part et d'autre. Il n'est pas bon, surtout pour un pays comme le nôtre, que la diplomatie soit contestée. Mon désir est de trouver des solutions qui soient acceptées par tous ou des mesures dont le bien-fondé et le caractère sérieux seraient reconnus.

De heer Lahaye heeft over Cocom gesproken. Ik zal daar nu niet over uitweiden, alleen wil ik nog eens zeggen dat Cocom niet de Verenigde Staten is. Ik weet niet wie vandaag het voorzitterschap waarneemt; op het ogenblik van de Pégard-zaak was het een Italiaan.

Cocom is een organisatie van de lid-staten van de Navo. Het gaat hier dus niet om een eenzijdige wilsoplegging van de Verenigde Staten, alle Navo-landen werken eraan mee. De produkten die onder Cocom vallen worden na gemeenschappelijk overleg op lijsten geplaatst en deze worden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*; zij berusten op de Centrale Dienst voor contingenten en vergunningen van het departement van Economische Zaken. Iedere exporteur kan daarvan kennis nemen wanneer hij wil weten of een produkt al dan niet mag worden uitgevoerd.

Het is alleen een probleem wanneer het om een produkt gaat dat zich in de grijze zone bevindt, dit wil zeggen indien men niet zeker is. In dat geval vraagt men een beslissing aan Cocom. Het is dus niet zo dat Cocom automatisch weigert: de vraag wordt steeds onderzocht. Ik denk persoonlijk nog altijd dat indien de regering de Pégard-zaak niet had teruggetrokken van bij Cocom, de vergunning wellicht zou zijn toegekend. Wij waren dan van die toenmalige kleine politieke ellende verlost geweest. In ieder geval was de vergunning niet geweigerd op het ogenblik dat de Belgische regering besliste de aanvraag terug te trekken en een andere koper te zoeken dan het sovjetleger.

Ik wilde dit nog eens zeggen aan de heer Lahaye: ik weet niet waar hij het verhaal heeft gehoord dat het allemaal opgelegd zou zijn geweest door de Verenigde Staten.

Hoe zijn wij tot die voorlaatste lijst gekomen? Nu is er een nieuwe, minder streng. Na de verplettering van de vakbond Solidarnosc in december 1981, toen honderden mensen werden aangehouden, hebben wij binnen de Europese Gemeenschap — later met Navo — overlegd wat wij konden doen als protest tegen die aanhoudingen in Polen. Ook Polen had de slotakte van Helsinki ondertekend. Wij dachten dat er een groter syndicale vrijheid zou kunnen worden toegestaan. Er werden toen drie maatregelen getroffen, één restrictieve wat betreft het afleveren van exportvergunningen voor produkten met een hoge technologische waarde voor Oost-Europa en vooral voor de Sovjetunie. Dit was met de tien landen van de Gemeenschap overeengekomen. Een andere maatregel zagen wij niet om onze afkeuring te laten blijken om wat in Polen gebeurde.

U weet dat ik tegen een handelsoorlog ben; ik kom daar dadelijk op terug. Het is best mogelijk dat publicisten voor en tegen schrijven, zoals die welke de heer Lahaye heeft geciteerd. In elk geval ging het om een houding die gemeenschappelijk werd aangenomen. Ik wenste dit nog eens duidelijk te zeggen.

Een andere vraag van de heer Lahaye houdt verband met onze buitenlandse handel; ik moet daarop dus niet antwoorden. Op andere van zijn vragen staat het antwoord in het goede verslag van de heer Uyttendaele. Ik had soms de indruk dat de heer Lahaye dit verslag niet had gelezen.

Wij hebben de verbinding bewerkstelligd van de volksrepubliek China met de Europese Gemeenschap. Het initiatief om politieke contacten tussen beide tot stand te brengen, waar ze in China zeer blij om zijn, ging uit van ons land. Wij hebben daar een goede reputatie waar iedereen zich van kan vergewissen.

Het maritiem akkoord met Zuid-Korea zal zeer binnenkort worden ondertekend. Zuid-Korea is één van de nieuwe meest geïndustrialiseerde landen. Om tot een gelijke verdeling van het maritiem verkeer tussen België en Zuid-Korea te komen, is het aangewezen dergelijk maritiem akkoord te sluiten.

In het rapport staat heel wat over de Asean-landen, de economisch snelst groeiende groep ter wereld op het ogenblik, niettegenstaande de crisis. Wij hebben goede relaties met deze landen, wat uitstekend is voor de politieke en economische betrekkingen.

In Viëtnam hebben wij een zaakgelastigde ter plaatse. Wij hebben herhaaldelijk gepoogd tot normale relaties te komen met dit land maar tot op heden zijn wij daar niet in geslaagd.

Wat Cambodja betreft, neemt ons land op het ogenblik het ondervoorzitterschap waar van het comité ad hoc voor Kampuchea, opgericht bij de Uno. Bijgevolg hebben wij de verplichting daar haast dagelijks mee bezig te zijn, langs de Asean-landen.

Over India, Pakistan en Bangladesh weid ik nu niet uit. Op de vragen die de buitenlandse handel betreffen, zal mijn collega antwoorden. Voor India hebben wij echter vastgesteld dat de lening van Staat tot Staat, die wij toekennen, niet of niet helemaal gebruikt wordt. Wij pogen door meer prospectie onze economische relaties met dit land te verbeteren.

Op Zuid-Afrika kom ik straks terug. Ik heb duidelijk gezegd — het staat in het document over ons Afrika-beleid — dat wij de apartheid veroordelen maar geen economische sancties nemen, dat wij die ook niet aanmoedigen maar dat men op eigen risico vanuit België handelsbetrekkingen mag aanknopen. Volgens mij is dit de juiste houding en als u daar rustig en zonder te polemiseren wil over nadenken, zal u mij gelijk geven. Het heeft mij getroffen dat met de economische sancties, die nu door één land worden genomen tegen Nicaragua, wat ook in de Uno werd behandeld, tal van landen in de commissie verklaard hebben dat ze dit hadden willen goedkeuren wanneer daardoor hun houding ten opzichte van Zuid-Afrika niet in het gedrang zou komen. Immers, als men verklaart tegenstander te zijn van economische sancties, kan men niet vandaag voor zijn en morgen tegen.

Onze houding daarin is traditioneel. Ik maak een onderscheid wanneer gemeenschappelijk, bijvoorbeeld met de Tien, wordt beslist. Individueel geloven wij niet in de doelmatigheid van economische sancties, want er zal altijd wel iemand klaarstaan om u te vervangen en het land dat het hardst roept, heeft vaak de grootste diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging in Zuid-Afrika.

Daarmee ben ik vooruitgelopen op mijn antwoord op de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck.

Enkele woorden over pater Gillard. Dit is een tragisch geval. In de nacht van 9 op 10 april 1985 werd de Belgische priester Hubert Gillard, pater Daniël, door Colombiaanse militairen neergeschoten in de stad Cali. Dit geschiedde om één uur 's ochtends toen hij na een werkvergadering enkele van zijn medewerkers naar huis bracht.

Hij werd door vijf kogels getroffen, waarvan twee in het hoofd. Sedertdien ligt hij in de coma, in het hospitaal in Cali.

De ambassadeur van België in Bogota vernam het nieuws via de radio en verwittigde onmiddellijk het departement. De procureur van de paters assumptionisten te Brussel werd op 10 april om 17 uur op de hoogte gebracht en beloofde de familie onmiddellijk te verwittigen.

Nadat hij eerst bijkomende inlichtingen had ingewonnen door bemiddeling van de Belgische ereconsul te Cali, heeft de ambassadeur nog dezelfde dag, 10 april, persoonlijk een nota overhandigd op het ministerie van Buitenlandse Zaken te Bogota, om met aandrang een onmiddellijk en grondig onderzoek aan te vragen. Eveneens op 10 april werd een militair onderzoeksrechter in Cali met het onderzoek belast.

Op 13 april kwamen twee broers van pater Gillard, Alfons en Theo, in Bogota aan, waar ze werden opgewacht door de ambassadeur. Tijdens de volledige duur van hun verblijf werden ze bijgestaan hetzij door de ambassadeur te Bogota, hetzij door onze consul in Cali.

Op 16 april, tijdens een onderhoud met onze ambassadeur, drukten president Betancour en de minister van Buitenlandse Zaken Ramirez hun spijt uit over het gebeurde. De ambassadeur drong opnieuw aan op een volledig onderzoek. Ook de minister van Landsverdediging van Colombia gaf tijdens een interview op de televisie uiting aan zijn leedwezen.

Op 19 april werd de ambassadeur van Colombia te Brussel op het departement van Buitenlandse Zaken ontboden, ten einde zijn aandacht te vestigen op de bezorgdheid van de Belgische regering en van onze openbare opinie. Er werd aangedrongen op een ernstig onderzoek door een burgerlijke in plaats van door een militaire onderzoeksrechter. Tijdens een onderhoud op het ministerie van Buitenlandse Zaken te Bogota, op 22 april, herhaalde onze ambassadeur dit verzoek. Hij ontving de verzekering dat het onderzoek nog steeds verder ging. De minister van Buitenlandse Zaken van Colombia, Augusto Ramirez Ocampo, zond mij op 23 april een brief waarin hij zijn diepe spijt betuigde over het gebeurde en de verzekering gaf dat niets onverlet zou worden gelaten om volledige klaarheid in deze zaak te verkrijgen. Het resultaat van dit onderzoek zal aan de Belgische regering worden medegedeeld. In mijn antwoord nam ik nota van deze verklaring maar sprak ik mijn ontgoocheling uit over het feit dat, één maand na de gebeurtenissen, nog steeds geen enkele officiële informatie aan de Belgische regering was medegedeeld.

Op 1 mei, tijdens een onderhoud met de militaire procureur-generaal verantwoordelijk voor het onderzoek drong onze ambassadeur er nogmaals op aan dat de zaak aan een burgerlijke rechtsmacht zou worden toevertrouwd en dat hijzelf op de hoogte zou worden gebracht van het resultaat van het onderzoek.

Luidens de laatste berichten, die dagtekenen van 16 mei, wordt overwogen pater Gillard naar België over te brengen en heeft de ambassade voor twee gratis vliegtuigplaatsen bij Avianca bezorgd.

De familie verwondert er zich over dat zij over het gebeurde niet door het departement werd ingelicht, maar het eerst vernam over de radio. De bevoegde dienst van mijn departement, C 15, ontving de telex van de ambassade op 10 april, om 16 uur 45. Vermits er geen contactadres werd vermeld in de telex, vergde het enige minuten vooraleer het adres van de procureur der paters assumptionisten kon worden gevonden. De procureur te Brussel, pater Joniaux, werd om 17 uur op de hoogte gebracht en beloofde onmiddellijk de familie te verwittigen. Op zijn beurt telefoneerde hij naar pater Augustijns, provinciaal overste van de paters assumptionisten te Leuven, die evenwel de familie pas bereikte nadat deze het nieuws reeds over de Belgische radio had vernomen.

Ik doe hierbij opmerken dat het departement in dergelijke gevallen altijd probeert te vermijden de familie rechtstreeks te contacteren, vermits men meestal over geen inlichtingen beschikt in verband met de gezondheidstoestand van de familieleden of over het verloop van de gebeurtenissen. De Belgische ambassadeur zou aan de familie Gillard bij haar aankomst te Bogota, op 13 april, hebben gezegd dat pater Gillard klinisch dood was, hetgeen onjuist was. Wij hebben het zelf hier over de radio ook horen zeggen. Deze informatie werd op 12 april door de provinciale overste Augustijns aan een medewerker in het kabinet medegedeeld en door het departement aan de ambassade doorgegeven. De informatie was dus niet juist. Ik vermeld u de bron die dus niet van ons kwam. Het was een informatie die ons was verstrekt hier in Brussel.

De Belgische regering heeft tot nog toe nog geen officieel protest ingediend bij de Colombiaanse autoriteiten en evenmin een officieel communiqué uitgegeven om het gebeuren in het openbaar aan te klagen. Dit is de traditie bij Buitenlandse Zaken. Zolang de resultaten van een officieel onderzoek niet bekend zijn gemaakt, is het moeilijk, zonet onmogelijk, voor een ambassade officieel stelling te nemen wat de respectieve verantwoordelijkheden betreft. Dat is dus geen afwijzen maar gewoonweg even wachten om te zien hoe het onderzoek verloopt en wat men daarvan zegt. België beschouwt Colombia op dit ogenblik als een rechtsstaat die toch naar de democratie evolueert en blijft ervan overtuigd, tot bewijs van het tegendeel, dat de Colombiaanse autoriteiten alles in het werk zullen stellen om de ware gang van zaken te ontdekken, de schuldigen te straffen en de slachtoffers passend te vergoeden voor het doorstane leed.

Dat is een bijna stenografisch verslag van al de gebeurtenissen zoals zij zich hebben ontroid sedert die vreselijke nacht tot op vandaag.

De heer Geldolf heeft gesproken over de *foot-note states*. Ik heb er daarnet al mijn bedenkingen over gemaakt. Ik zou niet graag hebben dat België ooit bij de *foot-note states* terechtkomt, want dat is diplomatiek en politiek zowat het slechtste wat een land tegenwoordig kan overkomen.

De heer Geldolf is van leer getrokken tegen de inleiding die ik persoonlijk heb geschreven bij de publikatie van het departement. Hij zal dit wel hebben vastgesteld maar hij heeft de zaak ietwat anders voorgesteld. De tekst van dat wetboek is van het departement waarvoor ik vanzelfsprekend verantwoordelijkheid opneem als minister, hoewel ik die niet zelf heb geschreven.

Dit gezegd zijnde geloof ik niet dat de heer Geldolf heeft willen pleiten voor een politiek van onbetrouwbaarheid en ongeloofwaardigheid. U toch een beetje kennende, geloof ik dat niet.

Het is te laat om nu diep in te gaan op de aspecten van de morele gelijkwaardigheid. Over de morele gelijkwaardigheid tussen supermogendheden heeft Raymond Aaron prachtige bladzijden geschreven. Ik dacht dat de tweede wereldoorlog een strijd was voor democratie. Misschien ben ik in mijn jeugdige ijver naïef geweest maar ik dacht dat het de strijd was tegen het nationaal-socialisme, het fascisme en de dictatuur en voor de democratie.

De heer Geldolf. — Ik heb toch niet het tegenovergestelde gezegd, mijnheer de minister!

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Uw pleidooien op deze tribune maken soms een zeer eigenaardige indruk.

De heer Geldolf. — En ik heb dikwijls de indruk dat u mij altijd verkeerd begrijpt.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ik luister nochtans goed als u spreekt en met meer aandacht dan u denkt.

De heer Geldolf. — Ik zal dat aanstonds rechtzetten, mijnheer de minister.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ik ga hier niet het proces maken van staatshoofden maar er zijn andere presidenten, die vaak uiterst sympathiek overkwamen, die ook nogal zware vergissingen hebben begaan. Ik ga daar nu geen opsomming van geven. Ook in een democratie kan men vergissingen begaan. Dank zij het democratische regime kan de kiezer daar dan over oordelen bij een volgende verkiezing en dat is het enorme verschil met landen waar geen verkiezingen worden uitgeschreven.

M. Close a évoqué deux problèmes. Je suppose que nous aurons l'occasion de reparler de l'IDS, problème dont nous n'avons qu'entamé l'examen.

En cette matière, il existe non pas une seule initiative, mais des centaines: un programme durera un an; un autre cinq ans; un autre encore sept ou dix ans. Le général Abramhanson a dit lui-même, ici à Bruxelles, que nous ne pourrions juger des résultats obtenus qu'au début des années 90. Auparavant, nous n'aurons aucune idée précise des résultats éventuels de la recherche et de la faisabilité du déploiement d'une arme non nucléaire destinée à détruire les armes nucléaires stratégiques. On se pose encore beaucoup de questions, à l'heure présente, des deux côtés.

La décision prise par l'UEO de nouer des contacts bilatéraux permettant de cerner les différentes possibilités, me paraît bonne, car ces contacts permettront aussi à la Belgique de prendre, avec les Alliés, sa décision en connaissance de cause.

M. Close. — Je n'attendais pas une réponse exhaustive, monsieur le ministre. J'ai voulu simplement vous soumettre quelques réflexions pour vous montrer que le SDI n'a pas pour nous, Européens, tous les avantages qu'il présente pour les Nord-Américains.

M. Tindemans, ministre des Relations extérieures. — Nous nous en rendons très bien compte, croyez-le.

En ce qui concerne la proposition française, mon collègue Dumas a souligné, lors de la réunion de l'UEO, que la formule, à ses yeux, importait peu, qu'il s'agisse d'une agence, d'un club, comme celui qui a fabriqué l'Airbus, ou de la Communauté européenne. Dès lors, pour nous, le choix est clair. Depuis toujours, nous souhaitons une communauté européenne de la technologie. Aussi ai-je plaidé en faveur de cette idée. J'ai été suivi par plusieurs collègues et la décision de l'UEO est donc de créer une communauté de la technologie dans le cadre des Communautés européennes.

J'attends des propositions concrètes dans ce sens. Nous verrons de quelle manière le travail pourra s'effectuer et nous pourrions nous prononcer sur les propositions qui seront non plus françaises, mais européennes.

C'est donc l'Europe qui s'occupera de la technologie. Cette décision me paraît extrêmement intéressante: elle s'avère plus large que la proposition américaine, qui ne vise que la destruction d'armes stratégiques nucléaires.

J'ai apprécié — je parle à titre personnel — la déclaration du Premier ministre italien M. Craxi, mais nous n'avons pas encore eu l'occasion de nous revoir pour élaborer une réaction coordonnée au niveau des pays membres de l'UEO.

M. Craxi a exprimé le souhait de l'Italie de participer à l'IDS, mais non pas au niveau des clous ou des vis: pour fournir de la haute technologie.

La proposition française n'est pas, à son sens, une alternative à la proposition américaine, mais une proposition parallèle. « Nous voulons, a-t-il dit, d'un côté, accepter la proposition française dans le cadre de l'Europe et, de l'autre, voir ce que l'Italie peut faire dans le cadre de la proposition américaine. »

Depuis lors, des professeurs, des hommes de sciences, des centres de recherche, des laboratoires, sont aux aguets. Certains se sont déjà rendus aux Etats-Unis; des Etats ont réuni leurs meilleurs industriels ou fédérations d'industries afin de connaître les possibilités.

La décision de l'UEO est donc de déterminer, au niveau national, les potentialités et, à cette fin, de prendre les contacts nécessaires en attendant une concertation en vue de trouver une réaction coordonnée.

En ce qui concerne les questions relatives à l'Afrique du Sud, je viens de faire connaître la position officielle de mon département.

Mijnheer Peeters, onze klassieke houding staat in ons boek over het Afrika-beleid. Ik wil nog eens zeggen dat wij niet geloven in de doelmatigheid van economische sancties. Wij blijven druk uitoefenen op

Zuid-Afrika. U weet dat wij hier de twee heren Botha hebben ontvangen. De grote vraag is natuurlijk hoe men in Zuid-Afrika, zonder massaal bloedvergieten, kan komen tot de volledige afschaffing van de apartheid, tot een hervorming, maar ook tot een leefbare Staat. Dat is een vreselijke vraag. U kent ook het verschrikkelijke gezegde: *One man, one vote and we will vote only once*. Ik hoop dat dit nooit het geval zal zijn.

U hebt hier drie vragen gesteld, mijnheer Peeters. Ten eerste, wat zijn hebben hetze en boycot? Ik heb u gezegd dat de regering niet gelooft in economische boycot.

Uw tweede vraag luidde: wat hebben hetze en boycot met mensenrechten te maken? Wij blijven op dat principe hameren. Ons standpunt betreffende het andere kent u.

Uw derde vraag was: wat voor zin heeft het nu er in Zuid-Afrika hervormingen op gang komen? Ik zou gemakkelijk een antwoord kunnen vinden door te zeggen: de vraag stellen is ze beantwoorden, naar het Vlaamse gezegde dat u kent. Ik meen dat het onze plicht is waar we kunnen, door gesprekken, de Zuidafrikaanse autoriteiten er telkens weer op te wijzen dat de huidige toestand onhoudbaar is en dat een oplossing moet worden gevonden. De meesten die het goed menen, zeggen dat die moet worden gezocht in de zin van een confederatie. Ook dat is echter niet zo eenvoudig. Het is gemakkelijker het woord te gebruiken dan zulk een Staat te realiseren.

Pourquoi la Belgique a-t-elle défendu, demande M. Trussart, la thèse de compléter la déclaration universelle des droits de l'homme par des déclarations régionales?

L'expérience nous a montré que la plupart des Etats du tiers monde rejettent notre conception des droits de l'homme, sous prétexte qu'elle correspond aux traditions de l'Occident et qu'ils ont leur culture propre. Longtemps, nous avons essayé de faire insérer dans le traité de Lomé quelques paragraphes relatifs au respect des droits de l'homme, mais sans résultat.

A ce jour, trois paragraphes y sont consacrés. L'opération a été extrêmement difficile et, aujourd'hui encore, les pays du tiers monde nous reprochent de leur imposer notre vision et notre conception des droits de l'homme.

A la réflexion, nous devons bien admettre qu'il y a quelque chose de vrai dans leur vision des choses, car une certaine hypocrisie existe à l'Onu. Chaque Etat membre, en effet, pour adhérer à la charte des Nations Unies, doit s'engager à respecter les droits de l'homme.

Combien d'Etats membres de l'Onu respectent-ils les droits de l'homme tels que nous le concevons? La thèse que j'ai plaidée à l'Onu est de ne plus tolérer cette hypocrisie et de réviser la déclaration que tous les Etats membres devraient dorénavant respecter.

Afin de rendre possible le respect de la déclaration universelle, il conviendrait de prévoir toutes les institutions nécessaires. Comme à Strasbourg, pour la déclaration européenne des droits de l'homme, on devrait créer les instruments nécessaires: un tribunal, une cour de justice, etc. au niveau de l'Onu.

Cette déclaration, qui serait vraisemblablement plus brève que celle qui existe, devrait être complétée par des déclarations régionales. Nous disposerions donc d'une déclaration européenne, d'une déclaration africaine, d'une asiatique, ainsi que d'une déclaration pour l'Amérique latine. Ces déclarations seraient mieux adaptées sans remplacer la déclaration universelle, elles la complèteraient, tenant compte de la culture, de l'histoire et des traditions. Les mêmes institutions seraient prévues et des spécialistes y siégeraient dans le but d'atteindre une unité de procédure, de conception et d'application des droits de l'homme.

Voilà ce que j'ai défendu à l'Onu. Cette proposition belge est actuellement à l'examen dans une sous-commission et il y a beaucoup de chances que, d'ici peu, l'Onu soit appelée à se prononcer à son sujet.

J'ai tenu à vous dire comment j'ai personnellement conçu cette modification de la déclaration universelle, non pas pour la rendre moins sévère, ni pour la remplacer par une autre de moindre importance, mais pour mettre fin à une certaine hypocrisie qui règne au niveau de l'Onu.

J'ai parlé du Proche-Orient, du comité Spaak II et du comité Dooge. Le comité présidé par M. Adonnino continue ses travaux. Des rapports ont été demandés à des experts; on attend les résultats.

Au Liban, c'est un véritable drame qui se déroule. L'attitude belge, dans le cadre de la coopération politique européenne, a toujours été la suivante: d'abord toutes les troupes étrangères doivent quitter le territoire libanais sauf celles demandées par les autorités légitimes du Liban;

ensuite l'intégrité du pays doit être restaurée; enfin, le gouvernement légitime doit être reconnu.

J'ai parlé également des accords entre l'OLP et la Jordanie. Pour l'instant, j'attends la réaction des autres Etats arabes, ainsi que celle des pays concernés ou intéressés. La période d'observation n'est pas tout à fait terminée. Je vous ai cité les noms des deux hommes politiques américains qui se sont rendus dans la région; patientons encore quelques semaines afin de voir clair dans la situation et de pouvoir prendre position.

A la suite d'une interpellation de M. Vanvelthoven à la Chambre, j'ai longuement parlé de la vente d'armes. Je ne reprendrai pas le texte de ma réponse qui s'étale sur vingt pages. Croyez-moi, il peut toujours se trouver des contrebandiers ou des importateurs qui ne respectent pas le contrat ou le document qu'ils ont dû signer, mais, en général, lors de la découverte d'armes dépourvues de licences, on se rend compte à l'examen soit que la plainte ne reposait sur rien, soit qu'il est possible de détecter l'origine et l'auteur de la faute commise. Je l'ai démontré à la Chambre; si vous le désirez, je puis vous procurer le texte de ma réponse à M. Vanvelthoven.

«Pourquoi sommes-nous membres de l'Otan?», avez-vous demandé. Parce que les petits pays, surtout la Belgique, les Pays-Bas et le Luxembourg, l'avaient demandé en 1948 lors de la signature du pacte de Bruxelles. L'Angleterre et la France étant liées par le pacte de Dunkerque de 1947, ont invité en 1948 la Belgique, les Pays-Bas et le Luxembourg, qui ont accepté à les rejoindre. Mais les petits pays ont insisté pour que les Etats-Unis fassent également partie de cette alliance défensive et se joignent à ce noyau de défense de l'Europe occidentale.

Ces événements se sont passés à une époque où l'Europe avait peur. Un ministre belge des Affaires étrangères avait lancé ces mots «Nous avons peur».

Par ailleurs, je vous ai dit comment l'UEO se développe à l'heure actuelle. Vous avez ensuite évoqué le livre blanc que le département vient de publier. Ce n'est pas une encyclopédie. Il va de soi que le texte peut être amélioré; il s'agit d'une première version, qui n'est pas encore imprimée, comme vous aurez pu le constater.

En vous écoutant, je songeais à quelque poème d'Aragon. Avant la guerre, ce dernier s'est moqué de la défense de la France, des militaires, du Parlement, des parlementaires, des sénateurs, des ministres, etc. Pendant la guerre, il faisait partie de la Résistance. Après la guerre, il a été honoré comme un grand de la Résistance française.

Ceci signifie que lorsque certains événements se produisent, lorsqu'on est confronté à la réalité brutale, il arrive qu'on change d'attitude et d'opinion. Je croyais qu'au Sénat il y avait moyen d'expliquer pourquoi certaines mesures étaient prises, pourquoi, par exemple, la Belgique fait partie d'une alliance défensive. Je sais qu'il est parfois difficile de défendre dans un discours d'autres thèses, mais lorsqu'on examine les rapports de forces, la psychologie humaine, la situation actuelle et tous les efforts possibles pour l'améliorer, il ne faut jamais abandonner le sens des réalités. J'essaie donc de combiner l'idéalisme, la paix, la détente et la réalité.

Nous avons la responsabilité de la sécurité de dix millions de Belges. Dans ces conditions, nous ne pouvons accepter comme thèse plausible la non-violence, par exemple, quand on sait que d'autres ont donné leur vie pour notre liberté ou seront obligés de le faire dans l'avenir.

Voilà pourquoi et dans quel contexte il faut concevoir notre participation à l'Otan comme à la coopération politique en Europe.

Mijnheer Coppens, wanneer u de wereldkaart bekijkt, de geopolitiek onderzoekt en de realiteit rationeel benadert, komt u tot de conclusie dat Europa voor zijn verdediging en veiligheid geen derde macht kan zijn tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie. Heel uw betoog was gebaseerd op dit principe van de derde macht. Sinds jaren is er al aangetoond dat Europa slechts een klein schiereiland is, het neusje van het reusachtige Euro-Aziatisch continent. Wij zijn niet in staat om voor onze eigen veiligheid te zorgen. Indien wij de pretentie willen hebben te zeggen dat wij een derde macht zijn, dan moeten wij ook al de middelen ter beschikking hebben om deze rol te kunnen spelen tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie. Deze wil kunnen wij niet opbrengen.

Wij moeten dus nagaan welke relatie wij dan wel willen onderhouden met de Verenigde Staten. Deze relatie zal echter niet verbeteren door de Verenigde Staten systematisch te beschuldigen en altijd een anti-Amerikaanse houding aan te nemen. Er worden waarschijnlijk fouten gemaakt aan beide kanten. Ik zou een pleidooi van twee uur kunnen houden om uit te leggen met welke aspecten van de Amerikaanse politiek

ik het niet eens ben. De Verenigde Staten zijn echter een democratisch land, met een democratisch tot stand gekomen regering, die haar programma probeert te verdedigen en uit te voeren. Men kan slechts tot een betere situatie komen door de Europese standpunten beter te laten kennen, door te pleiten voor wederzijds begrip en door de contacten met elkaar te vermenigvuldigen. De thesise van Europa als een derde macht is dus mijns inziens zeer gevaarlijk.

U heeft zinnige dingen gezegd over de ontwikkelingssamenwerking. Ook de heer Geldolf sneed gelijkaardige problemen aan als u. Ik wil hier even ingaan op het voorbeeld van El Salvador. Dit land heeft een vreselijke periode doorgemaakt. Het heeft net twee democratische verkiezingen achter de rug, de ene voor het Parlement en de andere voor het presidentschap. Er zijn ook contacten op gang gekomen tussen de gematigde guerrilla en Duarte. Is het dan de goede weg om tot een geweldloze oplossing te komen door juist op dit ogenblik aan de zogenaamde bevrijdingsbewegingen in dat land wapens te leveren, waarmee zij het beginnend democratisch regime zouden aanvallen? Ik heb ook mensen ontmoet van de guerrillabewegingen. Ik kan u namen noemen. Wij moeten de contacten tussen de verschillende partijen in dit land aansporen, maar wapens leveren zou een vreedzame oplossing voor goed onmogelijk maken.

U heeft ook gezegd dat wie voor een vrij syndicalisme is in het ene land, dit ook moet zijn in het andere land. Ik ben indertijd als voorzitter van de Raad van ministers van de Europese Economische Gemeenschap naar Turkije gegaan. Ik heb daar de oppositie ontmoet. Dit werd mij echter verboden in een land, waaraan ik mijn bezoek kort geleden heb moeten afzeggen. Dat is toch een verschil. Ik pleit hier helemaal niet voor totalitaire regimes. Ik stel alleen vast dat de verkozenen van het Turkse Parlement zitting hebben in de Raad van Europa. De situatie in 1985 is wel anders dan in 1982. Men mag toch niet al te gemakkelijk vergelijkingen maken.

Ik neem aan, mijnheer Coppens, dat wij kansen hebben gemist. Niemand is volmaakt. Zelfs vanmiddag werd Paul-Henri Spaak nog als een groot minister van Buitenlandse Zaken voorgesteld. Dat was hij mijns inziens ook, maar men heeft hem toch de laan uitgestuurd. Wij hebben hem op een bepaald ogenblik nog verdedigd. Ik heb nadien nog met hem gesproken. Hij was enorm ontgoocheld en verbitterd. Dat zult u ook wel weten.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen hiermede te hebben geantwoord op de vragen van de senatoren die in de bespreking van mijn begroting het woord hebben genomen. Ik bedank hen voor de realistische wijze waarop zij hebben gesproken over de problemen die ons vandaag bezighouden. Ik zal mijn uiteenzetting nu besluiten met een antwoord op de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck, ik heb u in verband met Nicaragua omstandig geantwoord op 22 november 1984. Ik zal dus niet herhalen wat ik bij die gelegenheid heb gezegd. Bij monde van de woordvoerder van Buitenlandse Zaken waarvoor ik verantwoordelijkheid draag, werd op 5 mei 1985, toen het over het handelsembargo van de Verenigde Staten tegenover Nicaragua ging, het volgende verklaard: «De Belgische regering heeft steeds gepleit voor de vreedzame oplossing van geschillen en meent dat economische sancties hiertoe in het algemeen niet bijdragen.» Dergelijke sancties liggen inderdaad niet in de lijn van de politiek die de tien EG-landen, Spanje en Portugal hebben voorgesteld op de bijeenkomst van San José in Costa Rica in september 1984. Dit was een zeer interessante bijeenkomst van de tien, plus Spanje en Portugal, met de landen van Centraal-Amerika en de landen van de Contadora-groep. België en de negen andere EG-lid-staten steunen de regionale bemiddelingspogingen van de Contadora-groep, die de vrede en de samenwerking in Centraal-Amerika nastreven onder andere door het stopzetten van de bewapeningsspiraal, het versterken van de democratie en het economisch herstel. Het voorstel om de Europese Gemeenschap Centraal-Amerika economisch te laten helpen, komt van België. Het voorstel om dit te doen zonder ideologische elementen, komt ook van België. Toen dit voorstel rijp was, hebben de begrotingsmoeilijkheden van de Gemeenschap de uitvoering ervan belet. Wanneer het aandeel van de Gemeenschap in de BTW-opbrengst op 1 januari van 1 tot 1,4 pct. wordt verhoogd, zal er waarschijnlijk geld zijn om dit programma uit te voeren. België heeft geen samenwerkingsakkoord met Nicaragua. In Centraal-Amerika is Nicaragua het land waar de Belgische overheidssteun aan projecten van niet-gouvernementele organisaties in de afgelopen jaren het hoogst is geweest. Zopas heeft de Belgische regering bovendien ten gunste van een consortium van negen niet-gouvernementele organisaties voor de twee volgende jaren iets meer dan 11 miljoen overheidssteun goedgekeurd voor drie veeteeltcoöperaties in het noorden van Nicaragua.

Zoals u, mevrouw, heb ik vernomen dat de Verenigde Staten 20 à 24 militaire adviseurs naar Costa Rica willen sturen om er een bataljon — dit zijn 750 man van de burgerwacht — op te leiden. Deze opleiding zal maximaal drie maanden duren en tot doel hebben de grenzen van Costa Rica beter te beveiligen. Ik geloof dat men derhalve bezwaarlijk kan gewagen van een militarisering van Costa Rica. Het is wel een feit en ik erken het. Mevrouw Van Puymbroeck, u spreekt echter niet over de andere adviseurs die in Nicaragua aanwezig zijn. Er zijn daar ook vele vreemde adviseurs van verschillende nationaliteit die er het leger van 130 000 man omkaderen.

Het is moeilijk nu de gevolgen te voorspellen van de Amerikaanse sancties op de internationale politiek ten aanzien van Nicaragua. Zoals ik al zei, meent de Belgische regering dat economische sancties in ieder geval niet positief kunnen bijdragen tot een vreedzame regeling van politieke spanningen en conflicten in Centraal-Amerika. Dit hebben wij ook laten weten aan degenen die deze maatregelen overwogen hebben.

Mevrouw Van Puymbroeck, uw enthousiasme en uw overtuiging bekoren mij altijd. De Eerste minister van Nicaragua, de heer Ortega, heeft zopas Frankrijk en Spanje bezocht. Het verslag hierover in *Le Monde* van een paar dagen geleden is niet zo geestdriftig. Volgens dit artikel zal Frankrijk — en ook Spanje — geen bijkomende hulp aan Nicaragua verlenen. De twee bezoeken zijn eerder koel verlopen. Daar moeten redenen voor zijn.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Zweden en Noorwegen doen het wel.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ja, maar zij spreken geen Spaans. In Madrid doet men dat wel, en in Frankrijk verstaat men Spaans, en daar gaat het om regeringen die theoretisch sympathie voor elkaar zouden moeten hebben.

Ik heb de tekst bij me maar ik zal hem niet voorlezen. Ik heb ook directe inlichtingen uit de twee hoofdsteden. Frankrijk heeft niets vermeld van bijkomende hulp, Spanje ook niet. Eerste minister Felipe Gonzales heeft een zekere afstand bewaard en gezegd dat de taal van Ortega, die op een persconferentie de Amerikanen voor moordenaars en nazi's heeft uitgescholden, zeker niet heeft bijgedragen tot de verbetering van de relaties met de Verenigde Staten. Ik heb de tekst van die persconferentie in Madrid bij me.

Het verwondert mij dat men zich in Madrid en in Parijs gereserveerder toont dat in uw interpellatie.

In Costa Rica zijn er echte democraten, echte sociaal-democraten in de beste zin van het woord. Zij hebben geen leger, weet u. Ik ben er geweest. Ik heb hun president hier in Brussel ontvangen. Het is een buitengewoon sympathieke man.

Wij nemen nooit individuele economische sancties, dus ook hier niet. Wij keuren dat af. Wij vinden dat het geen oplossing biedt voor de problemen.

Wij willen alles kopen van Nicaragua, maar in België is er geen staatshandel. Handel moet hier gebeuren langs de kanalen die zich met handel en distributie bezighouden. Niets belet dat. Er moeten evenwel kopers in ons continent worden gevonden, en ook in ons land. Dat bepleit u. U gaat echter uit van de redenering die in landen zoals Nicaragua bestaat, waar de handel staatshandel is. Hier moet u invoerders vinden en consumenten op de Belgische markt. De handel wordt niet tegengehouden, vertraagd, belemmerd of moeilijk gemaakt.

Als België bijgevolg een afzetgebied kan vormen dat de moeite waard is, dan ligt dat open en moet het worden onderzocht door degenen die een produkt hebben aan te bieden.

Ik meen te hebben geantwoord op de problemen die zijn opgeworpen door de heer Geldolf. Ik heb gezegd wat erover te zeggen viel. Ik heb mijn verklaring afgelegd inzake economische boycot. Ik weet ook maar uit krantenverslagen wat president Duarte heeft gezegd. Ik kan mij best indenken dat die man er het hart van in is dat Nicaragua wapens levert aan de guerrilla in El Salvador, waar hij juist probeert een echte democratie te vormen en tot een gesprek te komen met de gematigde guerrilla's.

U kent de positie van België wat betreft het economisch embargo.

Wat er nu gebeurd is, versterkt ons in onze overtuiging. Vroeger heeft men ons daarover soms aangevallen. Ik denk dat er nu een bijkomend bewijs is geleverd dat de Belgische houding ter zake de juiste is. Bij deze gelegenheid wilden wij dat nog eens herhalen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Geldolf.

De heer Geldolf. — Mijnheer de Voorzitter, als ik een tikje ondeugend was, zou ik besluiten dat het beter is niet aanwezig te zijn bij de ministeriële replek, want dan krijgt men ten minste een gedetailleerd antwoord, en dat het ook beter is detailvragen te stellen, zelfs over particuliere belangen, dan te pogen een globale visie te ontwikkelen, want dan komt er geen reactie.

Waar zou ik hebben gezegd dat de tweede wereldoorlog geen oorlog was voor de verdediging van de democratie, althans in West- en Centraal-Europa? Die democratie was er echter noch in Afrika, noch in Indië, noch in Indonesië, noch op de Balkan, noch op de Iberisch schiereiland.

Op verschillende vragen heb ik geen antwoord gekregen. Ik heb het probleem van de Oost-Westverhoudingen behandeld uitgaande van een document van uw departement waarin ik terloops enkele fouten heb aangestipt. Het is toch niet zo moeilijk toe te geven dat die fouten er inderdaad staan. Ik heb de vraag gesteld wat België gedaan heeft om vertrouwenwekkende maatregelen die tot de ontspanning kunnen bijdragen, in de hand te werken. Ik heb ook gevraagd wat België gedaan heeft om wantrouwenwekkende geschriften tegen te gaan en mede te delen aan wie het hoort dat wij dit niet appreciëren. Ik heb gevraagd waar het klankbord is om onze kritiek op vergissingen begaan door bondgenoten aan bod te laten komen. Ik heb voor de tweede keer in openbare vergadering, nadat ik dit reeds in de commissie had gedaan, voorgesteld voor de commissies voor de Buitenlandse Betrekkingen van Kamer en Senaat een *hearing* te organiseren met figuren als een George Kennan en andere. Uit wat ik uit zijn recentste boek heb aangehaald, blijkt toch dat die man ideeën heeft die het overwegen waard zijn.

Wat de verhouding China-België betreft, ben ik teruggegaan in het verleden om aan te tonen dat wij eerst met Vandervelde en later met anderen het goede voorbeeld hebben gegeven, wat voor ons land economisch niet nadelig is gebleken. Bekijken wij vandaag de situatie in zuidelijk Afrika. Ik bedoel in de Frontlijnstaten en Zuid-Afrika zelf. Een Belgische beïnvloeding van de politiek in die sfeer in de zin van anti-apartheid opdat de Zuidafrikanen in hun eigen belang uiteindelijk niet in zee zouden worden geworpen, zal op lange termijn ook in het belang zijn van de Belgische economie.

Wat Nicaragua betreft, bestaat het fundamenteel probleem niet in het voeren van een Pontius-Pilatuspolitiek in de zin van verklaringen dat wij geen voorstander zijn van een economisch embargo noch tegen Zuid-Afrika, noch tegen Nicaragua. De fundamentele vraag is te weten of een bondgenoot van het Atlantisch Pact die zich in een gebied, buiten het Atlantisch Pact gelegen, inlaat met binnenlandse aangelegenheden en de regering die via vrije verkiezingen is tot stand gekomen contesteert, eerst op politiek gebied en nadien op militair gebied, ook het recht heeft om economisch druk uit te oefenen op dat land.

Dat gaat aardig wat verder dan te verklaren dat men geen voorstander is van een economisch embargo. Deze vraag vergt een moreel antwoord. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, als de minister beweert dat ik de Belgische situatie vergelijk met de Nicaraguaanse en uitga van het bestaan van een staatshandel, wou ik er toch even op wijzen dat ik er de aandacht heb op gevestigd dat onze handelsattaché in Costa Rica wellicht heel goede suggesties kan doen. Ik meen te weten — misschien vergis ik mij — dat uw departement, mijnheer de minister, ook uitgaven doet om handelaars en industriëlen te adviseren. Verder kunnen ook berichten worden verspreid door organisaties zoals het VEV, de VVOB en andere. Wij zouden aldus nuttig werk kunnen doen nu de Nicaraguaanse markt open is. Zo zouden wij nieuwe kansen voor de Belgische industriëlen creëren, en kunnen wijzen op wat daar te kort is. Daarom heb ik gevraagd of wij een beroep kunnen doen, en in welke mate, op de Delcredere dienst. Anderzijds heb ik gevraagd of wij op technisch gebied iets kunnen doen. Ons land is zeer goed geschikt om technisch advies te geven. Ik heb in dat verband het praktisch voorbeeld gegeven van de haven van Corinto. Ik meen dat onze industriëlen hier een zeer goed afzetgebied kunnen vinden en dat Nicaragua er ook zijn voordeel mee zou doen.

Ik wilde ook nog iets zeggen over het grote spookbeeld van het communisme. Communisme zal er inderdaad komen als wij dit land in die richting dringen. Ik heb gelezen dat er nog 100 Cubaanse adviseurs zijn en ik weet dat er enkele landbouwadviseurs zijn uit Bulgarije. Maar er zijn 1 000 Noord Amerikanen ter plaatse, eveneens adviseurs. Ik vraag

mij af of België, zoals het voor El Salvador doet, geen militaire adviseurs naar Nicaragua kan sturen ter vervanging van de Cubanen. Ik ben ervan overtuigd dat Nicaragua niet weigerachtig zal staan tegenover dit voorstel.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Wij sturen geen militaire adviseurs.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Wij leiden mensen op.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Neen, wij pogen democraten te maken.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Wij zouden hetzelfde kunnen doen voor Nicaragua, als u twijfelt aan hun zin voor democratie.

Vóór ik naar Nicaragua ging, had ik ook mijn twijfels, maar ik heb daar de goede wil gezien om te komen tot een democratie, en die wordt steeds afgeremd door mensen die uit het buitenland komen. Ik betreur ook dat Ortega het woord nazi gebruikt in verband met Reagan, maar als ik hoor wat Reagan zegt over deze mensen, dan ben ik even ontgoocheld.

Ik wil in dit verband nog even verwijzen naar een kort artikel dat werd gepubliceerd in *Streven* van — was het februari of maart? — jongstleden waarin de assistent van Bush zegt over Nicaragua en het Sandinisme: « We cannot allow it because it is too Christian. »

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des données budgétaires relatives aux crédits Affaires étrangères, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in het onderzoek van de budgettaire gegevens over de kredieten Buitenlandse Zaken, verklaar ik de bespreking voor gesloten.

Tot besluit van de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, ingediend door de heren Trussart en Geldolf, luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck en het antwoord van de minister van Buitenlandse Betrekkingen,

Verzoekt de minister te protesteren bij de Verenigde Staten tegen de militarisering van Midden-Amerika, eerbied te vragen voor het volkenrecht tegenover een land met een democratisch gekozen regering, economische hulp te verlenen, technische bijstand te geven, zodat Nicaragua zich vrij kan ontwikkelen en niet tegen zijn wil in, in het communistisch blok zou geduwd worden. »

De tweede, ingediend door de heer Van Herreweghe en mevrouw Delruelle, luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van senator Van Puymbroeck en het antwoord van de minister van Buitenlandse Betrekkingen,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de Mme Van Puymbroeck et la réponse du ministre des Relations extérieures,

Passe à l'ordre du jour. »

Nous procéderons, jeudi prochain, au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen aanstaande donderdag over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Nous entamerons demain la discussion des données budgétaires relatives aux crédits Coopération au Développement.

Wij vatten morgen het onderzoek aan van de budgettaire gegevens over de kredieten Ontwikkelingssamenwerking.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van wet tot wijziging van artikel 93bis van de gemeentewet.

Le gouvernement a déposé un projet de loi modifiant l'article 93bis de la loi communale.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Il est renvoyé à la commission de l'Intérieur.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer Weckx heeft ingediend een voorstel van wet tot hervorming van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis.

M. Weckx a déposé une proposition de loi réformant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

INTERPELLATIE — INTERPELLATIONS

Verzoeken — Demandes

De Voorzitter. — Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Van mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « de houding die België aanneemt in het geschil tussen de Verenigde Staten en Nicaragua »;

Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation suivantes:

1° De Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures sur « l'attitude de la Belgique dans le différend qui oppose les Etats-Unis au Nicaragua »;

2° Van de heer Paul Peeters tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « het laffe neerschieten van een Belgische missionaris te Cali in Colombia op 10 april 1985 »;

2° De M. Paul Peeters au ministre des Relations extérieures sur « le lâche assassinat d'un missionnaire belge à Cali en Colombie le 10 avril 1985 »;

3° Van de heer Jules Peetermans tot de heer Bertouille, minister van Onderwijs, over « de nieuwe discriminaties inzake onderwijs in het Brusselse Gewest ».

3° De M. Jules Peetermans à M. Bertouille, ministre de l'Education nationale, sur « les nouvelles discriminations en matière d'enseignement dans la Région bruxelloise ».

Le Sénat se réunira demain mardi 21 mai 1985 à 10 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen dinsdag 21 mei 1985 te 10 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 21 h 50 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 21 u. 50 m.)

2608